

НАГОЛОС

100-РІЧЧЯ
БІБЛІОТЕКИ

стор. 4

МИТЬ
ПОЕЗІЇ

ДЗВІНКА
ЛЕГІТ

стор. 14-15

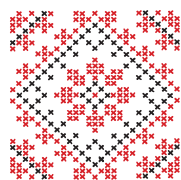
ПІСЛЯМОВА

«КІЖ»
У ВІННИЦІ

стор. 16

Загальнодержавна українська газета

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№42 | 19 жовтня 2018

Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем

ISSN 2519-4429

Фрагмент вистави «Збірні історії» на фестивалі «Молоко»

З ВІДРАМИ — НА «МОЛОКО»!

стор. 13

4182015719400131 42

НАШ ІНДЕКС 60969

ПЕРЕДПЛАТНА ЦІНА НА 2019 РІК: 6 МІСЯЦІВ - 210,42 ГРН; 12 МІСЯЦІВ - 420,84 ГРН

КУЛЬТУРНА РЕФЕРЕНТУРА ОУН ОГОЛОШУЄ КОНКУРС ПАТРІОТИЧНОЇ ПОЕЗІЇ ІМЕНІ ОЛЕНИ ТЕЛІГИ ТА ОЛЕГА ОЛЬЖИЧА

3 лютого 2019 р. виповнюється 90 років від створення Організації Українських Націоналістів – провідної політичної сили української нації в послідовній, безкомпромісній, жертвовній боротьбі за відновлення Української Самостійної Соборної Держави.

Ясна річ, ця самовіддана боротьба велася не лише збройно й політично. Надзвичайно потужна зброя – слово, самотня українська національна культура. Це дуже добре знали славетні українські поети Олена Теліга та Олег Ольжич, які очолювали Культурну референтуру ОУН (КР ОУН). Їхня творчість стала взірцем української патріотичної поезії.

Нині, в добу Незалежності, актуальність слова аж ніяк не стала меншою – тим паче, що боротьба за Україну триває. Кожне нове покоління по-своєму відчуває й осмислює свій патріотизм. Щоб захопити ці природні творчі пориви, Культурна референтура ОУН оголошує Всеукраїнський дитячий конкурс патріотичної поезії імені Олени Теліги та Олега Ольжича.

Положення про Всеукраїнський дитячий конкурс патріотичної поезії імені Олени Теліги та Олега Ольжича

До участі в конкурсі запрошуються українська учнівська молодь – юні поети і поетеси віком від 7 до 17 років.

Конкурс відбуватиметься у трьох вікових номінаціях:

- 1) 7–10 років;
- 2) 11–14 років;
- 3) 15–17 років.

Як взяти участь у конкурсі

Кожен учасник чи учасниця конкурсу подає один рукопис – щонайбільше 10 власних віршів українською мовою, з яких щонайменше один вірш мусить мати виразне громадянське, патріотичне звучання.

Рукописи подаються у форматі Word на електронну адресу referentura.oun@gmail.com, у темі листа слід зазначити: «Конкурс патріотичної поезії» і свою вікову номінацію.

Разом із рукописом слід подати коротку інформацію про себе, обов'язково:

- своє ім'я та прізвище;
- назву свого міста, містечка чи села;
- свій вік;
- ім'я та прізвище, а також номер телефону дорослої людини,

ни, з відома якої ви подаєте свої твори на конкурс: мами або тата, вчителя, керівника літературної студії та інших (номер телефону потрібен для того, щоб у разі вашої перемоги ми могли оперативно з вами зв'язатися).

Рукописи на конкурс приймаються з 14 жовтня до 31 грудня 2018 року.

Як визначатимуться переможці

Конкурсні рукописи розглядає журі у складі:

- голова журі – Богдан Червак, голова ОУН;
- Ніна Головченко – літературознавець, керівник КР ОУН;
- Іван Андрусак – поет, дитячий письменник;
- Борис Гуменюк – поет-воїн, громадський діяч;
- Сергій Пантюк – поет, прозаїк, громадський діяч.

Журі оцінює кожен рукопис за такими критеріями:

- оригінальність художнього задуму;
- вправність володіння поетичною технікою;
- художня самостійність втілення задуму;
- тяглість українських поетичних традицій;

– яскравість і самобутність твору, глибина осмислення теми патріотизму.

У кожній віковій номінації визначаються троє переможців (перше, друге і третє місце), які будуть відзначені грамотами та цінними призами.

Журі також може запровадити в кожній номінації дві-три заохочувальні відзнаки для учасників, які не стали переможцями, але їхня творчість привернула позитивну увагу.

Твори учасників конкурсу в процесі розгляду публікуватимуться:

- на сайті Культурної референтури ОУН <http://kroun.info>;
- на сторінці КР ОУН у соцмережі Фейсбук <https://www.facebook.com/KultReferenturaOUN>.

Твори переможців і найкращі твори учасників по завершенні конкурсу вийдуть друком окремим виданням.

Оголошення результатів конкурсу і нагородження переможців відбудеться 3 лютого 2019 року, в день 90-річчя ОУН.

Секретаріат ОУН

Контакти:

E-mail referentura.oun@gmail.com

ОГОЛОШЕННЯ

Міністерство культури України відповідно до Закону України

«Про культуру» оголошує конкурс на посаду директора Державної бібліотеки України для юнацтва (далі – Бібліотека) (просп. Голосіївський, 122, м. Київ, 03127)

1. Строк приймання документів на участь у конкурсі

Документи на участь у конкурсі приймаються з 10.10.2018 року по 08.11.2018 року включно.

2. Початок формування конкурсної комісії

Міністерство культури України (далі – орган управління) розпочинає формування конкурсної комісії з 10.10.2018 року.

3. Умови проведення конкурсу

Обов'язковою умовою проведення конкурсної комісії є його відкритість.

Представники засобів масової інформації та громадськості мають право бути присутніми на засіданнях конкурсної комісії під час співбесіди з кандидатами, коли публічно презентуються запропоновані проекти програм розвитку Бібліотеки на один і п'ять років.

До участі в конкурсі не допускаються особи, які:

- визнані в установленому порядку недієздатними або їхня дієздатність обмежена;
- мають судимість за вчинення

злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення;

– є близькими особами або членом сім'ї керівників органу управління.

Особа, яка бере участь у конкурсі, подає такі документи:

- заява про участь у конкурсі з наданням згоди на обробку персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних»;
- автобіографія, що містить прізвище, ім'я та по батькові, число, місяць, рік і місце народження, інформацію про громадянство, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду (заняття), місце роботи, громадську роботу (зокрема на виборних посадах), контактний номер телефону та адресу електронної пошти чи іншого засобу зв'язку, відомості про наявність чи відсутність судимості;

- копія документа, що посвідчує особу, копії документів про вищу освіту;
- два рекомендаційні листи довільної форми;
- мотиваційний лист довільної форми.

Зазначені документи надсилаються на пошту та електронну адресу (pyndykivska.u@gmail.com):

вул. І.Франка, 19, м. Київ, 01601, відповідальна особа – Пиндиківська Юлія Ігорівна, контактний телефон: (044) 234–39–93, електронна адреса: pyndykivska.u@gmail.com з позначкою «документи на конкурс «Бібліотека для юнацтва».

Особа може подати інші документи на свій розсуд, які можуть засвідчити її професійні чи моральні якості.

Відповідає за достовірність поданої інформації кандидат.

Публічні презентації проектів програм розвитку Бібліотеки на один і п'ять років кандидати презентують під час другого засідання конкурсної комісії.

4. Строки проведення конкурсу

Конкурсний добір починається 10.10.2018 року та закінчується не пізніше 10.12.2018 року.

5. Вимоги до кандидатів для участі у конкурсі

Кваліфікаційні вимоги:

- вища освіта;
- стаж роботи у сфері культури не менше трьох років;
- володіння державною мовою;
- здатність за своїми діловими і моральними якостями, освітнім і професійним рівнем виконувати відповідні посадові обов'язки.

З інформацією, що стосується умов праці, відомостями про матеріально-технічну базу Бібліотеки, з фінансовою звітністю за попередній бюджетний період Бібліотеки можливо ознайомитися на офіційному сайті Мінкультури (рубрика «вакансії»).

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв оголошує конкурс на заміщення посад науково-педагогічних працівників (наказ від 10 жовтня 2018 р. № 169-о):

Інститут практичної культурології та арт-менеджменту: по кафедрі гуманітарних дисциплін:

- професор (0,25 ставки) – 1 посада;
- старший викладач – 3 посади;
- старший викладач (0,5 ставки) – 1.

по кафедрі арт-менеджменту та івент-технологій:

- доцент – 1 посада;
- доцент (0,5 ставки) – 1 посада.

по кафедрі культурології та інформаційних комунікацій:

- доцент (0,5 ставки) – 1 посада.
- доцент (0,25 ставки) – 1 посада.

Інститут сучасного мистецтва:

- по кафедрі естрадного виконавства: – професор – 1 посада.

по кафедрі хореографії:

- доцент – 1 посада;
- старший викладач – 1 посада;
- старший викладач (0,5 ставки) – 1 посада.

по кафедрі сценічного та аудіовізуального мистецтва:

- доцент – 1 посада;
- старший викладач – 2 посади;
- старший викладач (0,5 ставки) – 2 посади.

Інститут дизайну та реклами:

по кафедрі графічного дизайну:

- завідувач кафедри графічного дизайну – 1 посада;
- старший викладач – 1 посада.

по кафедрі дизайну середовища:

- завідувач кафедри дизайну середовища – 1 посада;
- доцент – 2 посади;
- старший викладач (0,75 ставки) – 1 посада.

У відділі аспірантури-докторанти:

- завідувач відділу – 1 посада.

Термін подання документів – місяць від дня опублікування оголошення.

Житлом академія не забезпечує. Ознайомитися з вимогами щодо вакантних посад і подати заявку можна за адресою: **01015, м. Київ, вул. Лаврська, 9, корп. 15**, поверх 1 (відділ кадрів та документообезпечення). Телефон для довідок: **280–92–09**.

ПАВЛО СКОРОПАДСЬКИЙ: КОРОТКА ХРОНІКА ЖИТТЯ (1873–1945)

Павло Скоропадський – особа, навколо якої тривалий час точилися неабиякі дискусії в українській історіографії – від відвертої ідеалізації його діяльності прихильниками Гетьмана до не менш відвертої, навіть часто фальсифікованої критики всіх його політичних кроків радянськими істориками та соціалістичними діячами в діаспорі.

**Олена
ОТТ-СКОРОПАДСЬКА,
Павло ГАЙ-НИЖНИК**

Сьогодні постала потреба об'єктивного висвітлення життя і діяльності П. Скоропадського і контексті загальноукраїнської історії, і в плані пізнання його як особистості. Нарис спогадів останнього Гетьмана України, що пропонується читачеві, дає можливість відчувати внутрішній світ цього безумовно видатного діяча в українській історії, побачити і зрозуміти світогляд Скоропадського, його оцінку подій, які переживала українська земля у важкі роки революції і в епіцентрі яких певний час він перебував.

Коротка хроніка життя Павла Скоропадського дасть читачеві можливість ґрунтовніше дізнатися про його особистість, життєвий шлях та багатовікову історію родовету.

Павло Петрович Скоропадський народився 3 (16) травня 1873 року у Вісбадені, де його мати, Марія Андріївна Скоропадська (в дівоцтві Миклашевська), відпочивала на мінеральних водах Німеччини. Скоропадські – один з найшляхетніших українських родів, який упродовж кількох століть відігравав провідні ролі у вітчизняній політичній і культурній історії. Рід Скоропадських був пов'язаний шлюбними зв'язками з такими визначними українськими козацько-шляхетськими родинами, як Апостоли, Бутовичі, Гамалії, Дуніни-Борковські, Забіли, Закревські, Кочубеї, Кулябки, Лизогуби, Лисенки, Лобакевичі, Маркевичі, Миклашевські, Милорадовичі, Новицькі, Полуботки, Посудевські, Розумовські, Сулими, Тарнавські, Туманські і Чарниші.

Генеалогія роду Скоропадських, за відомими сьогодні історичними джерелами, бере свій початок від першої половини XVII ст., з Федора Скоропадського, який був вихідцем із західноукраїнських земель, але згодом оселився на Уманщині. Ф. Скоропадський брав участь у національно-визвольній війні на чолі з Б. Хмель-

ницьким і загинув 1648 року в битві під Жовтими Водами.

Всі подальші нащадки Ф. Скоропадського вірно служили в українському війську аж до скасування Гетьманщини Катериною II. Один із них, рідний брат пращура Павла Петровича Іван Ілліч Скоропадський (1646 – 3.VII.1722), за часів Петра I наслідував булаву після Івана Мазепи і був гетьманом України з 1708 по 1722 р., аж до самої смерті. Він був соратником Мазепи на початку його виступу проти царя, але, блокований російськими військами в Стародубі, не зміг підтримати бунтівного гетьмана. Коли І. Скоропадський став гетьманом, він під жорстоким контролем Петра I завжди намагався боронити права Гетьманщини та козацькі вольності.

Прапрадід Павла Петровича Яків Михайлович Скоропадський (? – 1785) навчався у Києво-Могилянській Академії і був останнім в історії козацької Гетьманщини генеральним бунчужним за гетьманування Кирила Розумовського.

Прадід Павла Скоропадського Михайло Якович (19.IV.1764 – 1810) за родинним звичаєм теж присвятив себе військовій службі. Але, у зв'язку з тим, що Україна вже остаточно втратила елементи державності, Михайло Скоропадський вступив до Імператорського Сухопутного шляхетського кадетського корпусу. Свою військову кар'єру Михайло

Якович закінчив у чині секунд-майора і до кінця життя мешкав у своєму маєтку.

Дід гетьмана Павла, Іван Михайлович Скоропадський (30.I.1805 – 8.II.1887), двічі був прилуцьким повітовим маршалком і двічі – губернським маршалком Полтавщини. Свого часу він брав активну участь у селянській реформі 1861 року. Коштом Івана Скоропадського було засновано низку шкіл та гімназій в Україні. Помер дід Павла Скоропадського у своєму селі Тростянець, поблизу якого засадив великий дендропарк. Могила його зберіглася там і донині.

Дочка Івана Скоропадського, тітка Гетьмана Павла Єлисавета Милорадович (1.I.1832 – 14.II.1890), золотими літерами вписала своє ім'я в культурно-освітню історію України. Її коштом видавалися книги, засновувалися школи та бібліотеки. Але найбільшою її заслугою перед українською культурою стало заснування «Наукового Товариства ім. Т. Шевченка» у Львові. Саме завдяки її пожертвам (близько 20000 австрійських срібних крон) стала можливою фундація Товариства у 1873 році.

Батько Гетьмана, Петро Іванович Скоропадський (6.III.1834 – 30.VI.1885), за родинним звичаєм навчався у школі гвардійських підпрапорщиків, згодом став військовим офіцером. Брав участь у походах на Кавказ, за що отримав низку орденів. 1865 року в

чині полковника Петро Скоропадський звільняється з війська і бере активну участь в громадському житті Стародубщини на посаді повітового предводителя дворянства. Помер батько майбутнього гетьмана 1885 року у Києві і був похований у Гамалієвському монастирі. Дружиною Петра Скоропадського і матір'ю Гетьмана Павла була Марія Андріївна Миклашевська (9.IX.1841 – 29.XI.1901), яка також належала до старовинного українського роду, що бере початок ще з Великого князя Київського Мстислава, сина Володимира Мономаха, та з українсько-литовського князя Гедиміна.

Дитячі роки Павло Скоропадський провів у родовому маєтку Тростянець на Полтавщині. Там він вибирав до своєї душі розуміння спорідненості з рідним краєм. У садибі Скоропадських була велика колекція предметів української старовини, портретів визначних діячів. У сімейному житті родина Скоропадських зберігала і дотримувалася старих українських звичаїв. Великий вплив на малого Павла мали, крім його діда Івана Скоропадського, ще й такі відомі українські діячі, як П. Я. Дорошенко, Новицький та Гижицький.

Сімейні традиції, як і традиції всієї тодішньої аристократії Російської імперії, вимагали, щоб юний Павло пішов шляхом військовика. Військова кар'єра приваблювала і самого П. Скоропадського, який був зачарований військовим минулим свого батька та інших представників роду. У 1886 році Павло Скоропадський вступає до Петербурзького Пажеського корпусу і успішно закінчує його 1893 року в чині корнета. Молодого офіцера призначають на службу до Кавалергардського полку тимчасово виконуючим обов'язки командира ескадрону. Через два роки (1895) він отримує призначення на посаду полкового ад'ютанта цього полку, а в грудні 1897 р. стає поручником.

11 січня 1898 р. Павло Скоропадський одружується з Олександрою Дурново, дочкою генерал-лейтенанта П. П. Дурново. Рід Дурново бере свій початок від сина Ярослава Мудрого Святослава II. Згодом у подружжя народилося дві дочки – Марія (1898) і Єлисавета (1899) та троє синів – Петро (1900), Данило (1904) і Павло (1916).

З початку російсько-японської війни 1904–1905 рр. молодий честолюбний офіцер прагне на ділі виконувати обов'язки військового і подає рапорт із проханням перевести його на фронт у діючу армію. На початку квітня

1904 року П. Скоропадський виїждить із Петербурга на фронт. У Мукдені він виконує обов'язки у штаті 3-го Верхньоудинського козачого полку, після чого молодого осавула відряджають до Східного загону Манчжурської армії ад'ютантом командуючого цим загоном генерала А. Келлера. Восени 1904 року П. Скоропадський призначається командиром 5-ої сотні 2-го Читинського козачого полку Забайкальського козачого війська, а невдовзі стає ад'ютантом голови командувача російськими військами на Далекому Сході генерала Ліневича. Під час Першої світової війни Павло Петрович за особисту мужність і героїзм нагороджувався Георгіївською зброєю і всіма орденами до Святого Володимира 4-го ступеня включно.

Одразу ж після війни, в грудні 1905 року, російський імператор Ніколай II призначає П. П. Скоропадського своїм флігель-ад'ютантом, з наданням військового звання полковника. 4 вересня 1910 р. полковник Скоропадський призначається командиром 20-го драгунського Фінляндського полку, залишаючись флігель-ад'ютантом царя. Проте невдовзі, у квітні 1911 р., його призначають командиром лейб-гвардії Кінного полку, а 25 березня 1912 р. полковнику Скоропадському було присвоєне звання генерал-майора і збережено його до імператорського полку. Слід сказати, що заходами і стараннями П. Скоропадського лейб-гвардії Кінний полк став одним з найбільш боекватних у Російській імперії.

З початку Першої світової війни Павло Петрович вирушає на фронт, і вже 6 серпня 1914 р. Кінний полк генерала П. Скоропадського відзначився у бою під Краупішкеном. За цей бій Георгіївська дума Кінної гвардії нагородила його, згідно з наказом від 13 жовтня 1914 року, вищою відзнакою за хоробрість і героїзм – орденом Святого Георгія 4-го ступеня. Подальша військова служба П. Скоропадського проходила вдало, і незабаром він вже командував гвардійською кавалерійською дивізією, яка успішно діяла в Прибалтиці у 1915 – 1916 рр. Після отримання влітку 1916 року чину генерал-лейтенанта Павло Петрович 22 січня 1917 р. приймає командування 34-м армійським корпусом, який розташований на терені України. Перебуваючи на посаді командувача 34-го корпусу, Скоропадський уперше познайомився з масовим українським революційним рухом.

Далі буде

Матеріал підготовлено за підтримки Українського культурного фонду. Посілля Українського культурного фонду може не збігатися з думкою автора.

УКФ

ЮВІЛЕЙ ГОЛОВНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЕРЖАВИ

Національна бібліотека України імені В. Вернадського, заснована сто років тому, святкує нині свій ювілей.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

Про роль науки та бібліотечної справи у розвитку держави голова Центральної Ради Михайло Грушевський у своїй роботі «На порозі Нової України: гадки і мрії» в 1918 році писав: «Без «високої», так би сказати, чи «чистої» науки ні освіта, ні школа, ні популярна література, ні навіть публіцистика не можуть держатися на відповідній висоті – се той фундамент, той рівень, по котрому рівняється все. Україна повинна мати академію наук і через неї забезпечити можливість зайнятись чистою наукою людям, які виявляють до того потрібний хист і енергію, сотворити національну, чи пак народну, бібліотеку, гідну великої держави...». Цю мрію державотворця, вченого зі світовим ім'ям втілював у життя гетьман Павло Скоропадський, який 2 серпня того ж 1918-го підписав «Закон про утворення Фонду національної бібліотеки Української держави», основним завданням якої, відповідно до параграфу 2, було «розповсюдження знання і підтримання наукової праці». А ще – формування найповнішого фонду української – всіх рукописних і друкованих пам'яток духовного життя українського народу. «В ній (бібліотеці – авт.) повинні бути зібрані книги, часописи, газети, гравюри, листівки, ноти, літографії і інші твори друкарень, літографія і металографія, видані на Україні та за кордоном». Як аванс уряд Скоропадського асигнував на створення книгозбірні величезні на той час гроші – 500 тисяч карбованців із Державної скарбниці. Жоден з наступних урядів (і радянських, і вже за часів відновленої незалежності) такої щедрості щодо бібліотечної справи собі не дозволяв...

Нині головна бібліотека країни, яку очолює член-кореспондент НАН України Любов Дубровіна, – основний науково-інформаційний центр держави, що серед десятка найбільших бібліотек світу. Обсяг фондів книгозбирання – понад 15,5 одиниць зберігання. Тут – найповніше в країні зібрання пам'яток слов'янської писемності й рукописних книг Х–XIX століть, архіви і книжкові колекції видатних діячів української і світової науки та культури, загальним обсягом близько 600 ти-

сяч одиниць зберігання. Серед унікальних пам'яток писемності – Київські глаголичні листки Х ст. – один з найдавніших вітчизняних рукописів, Переспоничьке Євангеліє (1556–1561), яке є символом української державності і на якому присягають українські президенти під час інавгурації. А ще видання Івана Федорова, інші першодруки з Львівської братської та Острозької друкарень, Печерської, Почаївської, Віленської, Новгород-Сіверської типографій. Серед найцінніших примірників – требник київського митрополита, великого подвижника української церкви Петра Могили 1646 року, книга «батька історії» Геродота «Історія» (написана у V ст. до н.е., видання 1494 р.), в одному з розділів якої описане життя скіфів, що мешкали на території сучасної України. Є тут і чимала історична колекція – бібліотека останнього польського короля Станіслава-Августа Понятовського, зібрання польського вченого і мецената Юзефа Яблонського... Великою гордістю бібліотеки є фонд образотворчих мистецтв, що містить понад 262 тисяч одиниць зберігання – репродукції, листівки, плакати, портрети, зібрання юдаїки, що складається з колекцій єврейської літератури та рукописів, відділ картографії, де міститься 50 тис. мап, атласів, планів.

Але головним усе ж є відділ українистики: довідково-інформаційний та документальний ресурс архівних, рукописних і друкованих джерел, створених в Україні або в інших державах – про Україну, її історію, економіку, культуру. Особливе місце посідають твори діячів УНР, представників Розстріляного Відродження – Миколи Хвильового, Валеріана Підмогильного, Михайла Семенка, Миколи Куліша, Євгена Плузника, Григорія Косинки та багатьох, багатьох інших, що вилучалися з продажу та бібліотек, їх суворо заборонялося не лише розповсюджувати, а й читати чи просто тримати вдома. Заборона поширювалася і на фундаторів бібліотеки, що нині носить ім'я великого українського вченого Володимира Вернадського – Сергія Єфремова, члена Центральної Ради та Генерального секретаря міжнародних справ УНР, історика, письменника, полігота, який знав кілька десятків мов, Агатангела Кримського (нині його ім'я в затвердженому XVI сесією Генасамблеї ЮНЕСКО переліку видатних діячів світу) та багатьох інших видатних національних діячів України. Сергій Єфремов у 1928-му був звинувачений

в організації Спільки визволення України, Агатангел Кримський – у націоналізмі; вони, як і 46 фахівців, що працювали в бібліотеці, були засуджені і загинули в катівнях НКВД та в таборах ГУЛАГу.

Проте, завдяки самовідданій, жертволюбній праці колективу національної книгозбірні, всупереч вказівкам партійної та цензури спецорганів, для нащадків були збережені їхні твори, щоденники, архіви, як, наприклад, безцінний архів Агатангела Кримського.

Тепер бібліотека налічує п'ять інститутів, зокрема, Інститут книгознавства, Інститут рукописів, 50 підрозділів (бібліотекознавство, книгознавство, архівознавство, біографічних досліджень, інформаційних технологій тощо), які щодня працюють щонайменше з тисячею відвідувачів. Інтернет-портал книгозбірні щодоби відвідують 45–50 тисяч користувачів. Особлива категорія абонентів – інформаційні служби державної влади, зокрема Верховної Ради України, Адміністрації Президента України і Кабінету Міністрів України. До того ж, універсальними інформаційними ресурсами закладу користуються близько 370 тисяч читачів, яким щорічно видається півтора мільйона документів. Робота кожного з підрозділів, наукові дослідження, підготовка нових книг, факсимільні видання таких пам'яток, як Переспоничьке Євангеліє, на якому приймають присягу Президенти України, – це вагомий внесок головної бібліотеки країни у розвиток національної справи, втілення в життя національної ідеї. На національну ідею нині працюють понад 800 співробітників книгозбірні – науковці, книгознавці й бібліографи. Лише у відділі національної бібліографії її співробітниками підготовлено і видано 20 томів досліджень. Зараз її науковці працюють над виданням першого перекладу Євангелія українською мовою, зробленого письменником і педагогом Пилипом Морачевським: хоч його переклад був визнаний Російською академією наук найкращим серед аналогічних слов'янських перекладів, але через мовну політику імперії не був надрукований за життя видатного подвижника.

У бібліотеці вперше в Україні створено «Міжнародний зведений каталог-репертуар української книги. 1798–1923». Він містить покажчик «Книга в Україні. 1861–1917: матеріали до репертуару української книги», що налічує близько 20 тисяч позицій. У ґрунтовному двадцятитомному джерелознавчому виданні «Укра-

їномовна книга у фондах НБУВ: 1798–1923» – 25477 бібліографічних записів. Фактично кожен із цих записів – безцінний, адже йдеться про історію, етнографію, літературу, поезію, перекладну українську літературу. Сотні видань із цього списку, особливо ті, де йшлося про УНР, повстанський рух у 20–30-ті роки минулого століття, голодомор, як і релігійні видання, в радянський час були суворо заборонені.

З 1991 року багато видань, які, хоч й не були заборонені, але й дозволені не були, теж «пішли в люди»: доробки майстрів українського слова – Пантелеймона Куліша, Михайла Драгоманова чи твори Лесі Українки, які в радянський час особливо не популяризувалися. Тоді ж було створено рукописний відділ бібліотеки для збереження української мови, що містить 650 тисяч документів, 400 тисяч із яких відображають шлях України до своєї незалежності.

У тривалій історії бібліотеки вистачало й трагічних сторінок – знищення цілої когорти цінних кадрів, вивезення у нацистську Німеччину багатьох книг. Особливо трагічною подією стала пожежа 1964 року, коли внаслідок підступного підпалу за наказом КГБ та гасіння палаючих книг водою загинула більша частина фондів українознавчої літератури.

Нині колектив пише нову історію закладу – не лише поповнює книжкові фонди, опрацьовує архіви, зокрема козацької доби, а й формує фонд електронних документів, каталоги та картотеки, забезпечує роботу інтернет-порталу, де кожен охочий може користуватися електронною бібліотекою «Україніка». Говорячи про сьогодення книжкової скарбниці, науковці бібліотеки розповідають, як колектив на замовлення

Швеції та Литви працював над копіями Біблії XVI ст. і Литовського статуту, що є національними реліквіями цих країн. Тоді ці книги, що зберігаються в НБУ ім. В. Вернадського, точніше, їхні копії, по-новому зверстали, переплели, «одягли» в палітурки. Нині триває активна робота над новими унікальними проектами – «Електронний архів Михайла Грушевського», «В. І. Вернадський», «Т. Г. Шевченко», а також над формуванням постійної виставки Фонду Президентів України, де зберігається понад 1800 експонатів: книги, листи, нагороди, подарунки Президентам України, від символічних сувенірів до творів мистецтва, які вони отримували під час візитів за кордон. Започаткував фонд Леонід Кучма, який передав до бібліотеки перші реліквії. Кожен експонат фонду має свою історію і є свідком становлення Незалежної України.

Гірко говорити, але нині, у свій славний ювілей, як ніколи раніше, книгозбірня потребує оновлення самого її внутрішнього вигляду, значної модернізації матеріально-технічної бази, осучаснення комп'ютерного обладнання. Бібліотекар в Україні нині – професія майже елітарна. І саме бібліотека повною мірою стосується слова українського просвітителя-гуманіста, філософа, поета і педагога Григорія Савича Сковороди: «І немає більшої радості, аніж жити за покликанням!». Проте не кожному це до снаги... Адже нерідко буває, що науковці працюють на пів-ставки(!) зі своїми ноутбуками чи планшетами, бо бібліотечні вже давно не такі надійні... Тож є про що подумати і урядові, і київській владі! І тут маємо гарний взірць: державотворчу діяльність гетьмана Павла Скоропадського.

Продовження.

Початок у №17–24, 26, 28–30, 33–41

Дмитро ЧОБИТ

ТРАГЕДІЯ ГУТИ ПЕНЯЦЬКОЇ

ПРИЧИНИ, ПЕРЕБІГ, НАСЛІДКИ

Коць Петро Андрійович,
1931 року народження (5 липня).

Село Жарків. Записав Д. Чобіт
1 травня 2018 р.

– Під час трагічних подій у Гуті Пеняцькій моя сім'я жила у Жаркові, я мав 13 років і був до всього цікавий, ходив до Гуті з сусідськими хлопцями.

Восени 1943 року усе село Гута Пеняцька поляки обгородили колючим дротом до п'ять рядів. Стовпи мали до двох метрів у висоту, стояли досить густо, дріт натягнули як струни. Внизу колючий дріт пропустили густо, а вгорі рідше. На цю звідусіль обгороджену територію, в'їхати можна було лише з боку Жаркова і Верхобужа. На в'їздах влаштували рогатки. Біля рогатки зі сторони Жаркова поставили опудало з снопа жита, який одягнули і він мав вигляд людини. Це опудало час від часу тягнули за трос і воно рухалося. Здалеку здавалося що то рухається людина.

Коли поляки обгородили своє село, то їхати через Гуту Пеняцьку стало небезпечно. Дуже частими стали випадки коли люди йшли чи їхали із Жаркова або Верхобужа, то пропадали в дорозі разом з кіннями і возами.

Усе наше село Жарків говорило, що їхав українець із Гарбузова через Гуту до Жаркова і не доїхав. З Верхобужа він виїхав, а в дорозі пропав разом з конем і саньми. То було зимою сорок четвертого року. Українців живими з Гуті не випускали, тому вони стали їй оминати. Небезпечно було їздити і ходити навіть поблизу Жаркова. У самому Жаркові кожну ніч селяни виставляли варту – по два чоловіки на в'їздах до села, але і то часто не допомагало – банди вривалися і грабували селян, робили різні збитки.

На Різдво 1944 року їхав священник Балюта з Ясенова до Жаркова, з ним був дяк, фурман і дівчина, яка мала навідати родичів. Від Ясенова до Жаркова близько, десь біля 2 км, але сані не приїхали. То сталося на саме Різдво – 7 січня 1944 року. Тоді священник мав відправити Службу Божу. Люди зібралися з усього села, а священника нема. Стали шукати отця, знайшли слід, він вів у Гуту Пеняцьку, але йти туди не наважилися. Про той випадок всі говорили, бо різдвяна Служба Божа у Жаркові була зірвана. Замість святкувати всюди шукали отця. Пропажа ксьондза і дяка нарobili великого шуму не лише у Жаркові, а й Ясенові та сусідніх селах. Десь через день у полі біля Жаркова з'явилися сані запряжені двома кіннями. Я сам їх бачив. Один кінь чорний з білою лисиною на голові, а другий – білий. Людей вже не було. Десь через півроку їхні трупи знайшли у якійсь пивниці поблизу Гуті Верхобужської разом з іншими

Костел у с. Пеняки

тілами помордованих українців. Туди можна було потрапити з Ясенова тільки через Гуту Пеняцьку.

У січні 1944 року, десь наприкінці місяця, то було вже після знищення фольксдойчера Котовського і смерті отця Балюти, біля Жаркова сталися такі події.

У кілометрі від Жаркова було дві польські колонії – Хомутиха і Парцеляція. На Парцеляції жили поляки-осадники, вони там збудували свої оселі ще до війни. Парцеляція знаходилася на лівому березі Серету, що витікає із Синього Вікна, а Хомутиха – на правому. У Хомутусі було біля 20 польських господарств, а на Парцеляції менше десяти.

Після вбивства отця Балюти стосунки між поляками та українцями загострилися. Поляки стали боятися і вибиралися з Хобутихи та Парцеляції до Гуті Пеняцької але дехто з тих хто залишив свої господарства, вдень навідувався до них.

Побачивши що поляки вибралися до Гуті, українські партизани вночі запалили Хобутиху і Парцеляцію – всі хати і господарські споруди там вигоріли – вони були дерев'яні та криті соломомою. Згоріло все – нічого не залишилося. Казали, що при тому загинув один поляк. Але часто пропадали й українці, тому остерігалися ходити поодиночі біля Гуті.

Зникнення людей пов'язували лише із польськими бойовиками Гуті Пеняцької. Сільський війт Жаркова Йосип Кавич поскаржився у Броди німцям. Звідти

прислали дев'ять німецьких солдатів з гвинтівками. Вони приїхали до в'їта і довго не могли порозумітися, бо Й. Кавич не знав німецької мови. Нарешті порозумілися – німці були з гестапо і вимагали провідників. Ніхто не хотів йти до Гуті, але німці змусили. Й. Кавич дав їм мого дядька Костя на прізвище Якимів, брата моєї матері. Потім дядько розповів, що він довів німців до того місця з якого було видно опудало снопа на тросі. Там німці розглянули все у бінокль і дядька Костю відпустили, а самі стали крадькома добиратися до рогатки. У Гуті Пеняцькій всіх німців побили, але один втік і про все розповів.

Після цього німці відправили до Гуті Пеняцької великий загін, але його там обстріляли, були загиблі і поранені. Через деякий час німці зробили велику облаву на Гуту Пеняцьку, в ході якої спалили село. То було у понеділок 28 лютого 1944 року.

А в неділю 27 лютого, по полудні з боку Дуб'я у Жарків приїхали на санях великі маси німецького війська, усі в білому.

Вони розташувалися на лузі біля річки Серет. Вся долина коло річки була заповнена саньми і військом.

Ми з хлопцями прибігли дивитися, але нас покликали і сказали аби ми порозходилися по домах і не робили шуму.

Тоді були морози і лежали глибокі сніги, тому всі німці мали білі маскувальні халати.

На той раз німці стягнули силу військ і взяли Гуту Пеняцьку в облогу з усіх сторін; навіть малі

лісові дороги усі перекрили. Звечора, перед спаленням Гуті Пеняцької, до Жаркова приїхало ще до 100 саней форшпану (у роки війни то повинність, яка полягала у праці кіннями з возами чи саньми на перевезенні воєнних вантажів Д.Ч.). На санях приїхало багато солдатів у німецькій формі але серед них були й ті, що говорили українською мовою, командирами у них були німці. Сані були з усього району: Поникви, Перелісок, Боратина, Берлина, Язлівчика, Конюшкова, вони привезли військо та усіляку зброю. Величезна колона форшпану приїхала у Жарків з боку Дуб'я. То було надвечір перед тим, як спалили Гуту Пеняцьку.

Солдати і візники розійшлися на постій по всіх хатах села Жарків та навіть Голубиці. Було зрозуміло, що готується дуже сильна акція проти Гуті Пеняцької.

Вдосвіта офіцери вишикували військо. Команди давали німецькою мовою. Озброєння різне: в основному солдати мали гвинтівки, але були кулемети і міномети.

З Жаркова німецьке військо пішло пішки колонами на Гуту Пеняцьку. Усі сані залишили у Жаркові та Голубиці і десь до обіду вони чекали на повернення війська, яке вони мали відвезти назад.

Коли Гуту оточили з усіх сторін, подали сигнали кольоровими ракетами. Сталася велика стрільнина, казали, що поляки почали першими, але німці дали сильну відповідь. Стрільбу і вибухи ми чули тільки зранку, а потім все затихло. Але якусь стрільбу і вибухи було чути ввечері і навіть уночі, коли над Гутую стояла заграва.

Перед наступом німців на Гуту Пеняцьку ватажки польських бойовиків та радянські партизани залишили село напризволяще і дєбрею втекли до Верхобужа, вийшовши з оточення. Якби тоді наступ на Гуту робила УПА, як то тепер брехливо стверджують поляки, то упівці б по боках дєбри, на горі заздалегідь поставили би кілька кулеметів і зробили б із втікачів червону капусту. А німці, перекрили всі дороги і навіть лісові доріжки, але не знали про дєбру, через те й не запобігли втечі. Тому, коли вдосвіта німці стиснули кільце оточення і розпочали наступ на Гуту Пеняцьку з усіх боків, то там залишилися невинні люди – старі, малі і жінки. Бойовиків там зашилося дуже мало, бо майже всі повтікали.

З боку Жаркова німецьке військо пішло на Гуту Пеняцьку вдосвіта, а десь по обіді воно стало повертатися; вояки милися, чистилися, приводили себе у порядок і варили їсти у воєнних кухнях.

Що робилося на Гуті я не знаю, але там якась частина німців мусила залишитися, бо звідти доно-

сився шум, галас, часом лунали постріли. А горіти Гута Пеняцька почала вже вночі, заграва було видно до самого ранку. Цілу ніч у Гуті стріляли, лунали вибухи. Тоді всім стало зрозуміло, що Гуту Пеняцьку нищать і палять.

Гуту Пеняцьку спалили вже вночі з 28 на 29 лютого 1944 року, то було з понеділка на вівторок. А перше військо пішло туди з Жаркова вранці, ще у понеділок затемна. Цілий день був рух у сторону Гуті Пеняцької. Туди поїхали на санях німаки, які прибули у Жарків дорогою з Ясенова. Був великий рух, одні їхали у Гуту, інші поверталися.

Я бачив як вже наприкінці дня багато німців у білих халатах поїхали у Гуту з Жаркова, а в Жарків вони прибули з боку Ясенова.

Запитання: А чи відомо вам про участь в акції по знищенні Гуті Пеняцької УПА і бандерівців з навколишніх сіл?

– То все брехня, яку придумали комуністи, а тепер повторюють поляки.

28 лютого 1944 року німаки навізли у Гуту Пеняцьку стільки війська, що обклали її звідусіль. І з боку Жаркова, і з боку Пеняків, і з боку Майдану Пеняцького, і з боку Верхобужа. Я розмовляв на цю тему з багатьма односельцями і жителями сусідніх сіл, бо працював лісником у лісі, багатьох знав. Усі говорили, що Гуту оточили німці з усіх боків, аби звідти ніхто не міг втекти.

Навіть стежки перекрили. Мені люди з Пеняк говорили, що за чимось вони пішли до лісу, а там стояли німці і їх повернули назад. Тобто німці тоді стояли звідусіль і не пропускали в сторону Гуті нікого з боку протилежних сіл. Вночі Гута згоріла, то люди й зробили висновок, що Гуту обложили дуже сильно. Німці знали Гуту дуже добре, бо навіть на стежках поставили свої заслони.

Коли німці ішли на Гуту, вони тягнули з собою багато зброї, кулемети. Німці дуже добре підготувалися до операції. Того війська німецького було кілька тисяч. Лише через Жарків у сторону Гуті за два чи три рази пішли кілька колон у кілька сотень вояків. Але їхали ще й з Пеняків, Верхобужа, звідусіль. Їх були не сотні, а тисячі. То навіщо німцям потрібна була допомога кілька десятків вояків УПА?

На протязі всього дня 28 лютого 1944 року, то був понеділок, колона німців йшла і їхали саньми на Гуту Пеняцьку дорогою з Жаркова. А в Жарків вони прибували з Ясенова і з боку Дуб'я. Одні їхали у Гуту, а інші звідти верталися. Йшли і пішки, і їхали саньми. Цілий день рух був великий. Я бачив, що вже по обіді, десь надвечір на Гуту саньми поїхало багато

Продовження. Початок на стор. 5

ТРАГЕДІЯ ГУТИ ПЕНЯЦЬКОЇ

ПРИЧИНИ, ПЕРЕБІГ, НАСЛІДКИ

німців. Чому кажу, що німці, бо вони шварготали по-німецьки.

У той день дорогу із Жаркова на Гуту Пеняцьку німаки так видобкали, що вона стала як асфальт.

Ніхто у наших селах не скаже, що УПА разом з німцями атакувало Гуту Пеняцьку, бо то безглуздя. Такого не було. УПА ніколи з німцями разом ні проти кого не воювало. То цілковита брехня. Не знаю для чого таке говорять. Колись ту брехню писали комуністи, а тепер кому вона потрібна?

Запитання: Ви говорите, що німці на Гуту Пеняцьку йшли пішки і їхали на санях, а що на машинах вони не їхали?

– Тоді випали великі сніги, все довкола замело. Сніг був дуже глибокий. У таку пору у наших краях танком напевно не проїдеш не те, що машинами. Для того аби проїхати машиною потрібно було розгортати сніг, а його ніхто не розгортав. У таку снігову пору можна проїхати лише саньми у які запрягали коні.

Німці мобілізували сані і коні у селян. Під час німецької окупації то була така повинність – форшпан називалася. Віту села німці давали наказ на таке число вислати до Бродів чи ще куди стільки-то саней чи возів. І село мусило той наказ виконувати. Так було і в цей день. Німці приїхали у Жарків форшпаном, тобто на селянських санях. А саней було так багато, що у Жаркові вся долина коло мосту через річку ними було заставлено. А сані були з усієї Брідщини.

Зранку німці пішли з Жаркова на Гуту Пеняцьку пішки – то все село знало, а вже по обіді туди почали їхати з саньми форшпану. Німці сиділи на санях, а візниками були наші селяни з багатьох сіл. Вони так їздили до самого вечора, поки Гуту не спалили. А горіла вона вже пізно вночі і цілу ніч. Я то бачив. Мене загнали додому аби я на ту заграву не дивився бо було страшно. Над лісом все небо було жовто-багряне від вогню палаючого села.

Наступного дня вранці з жарківськими хлопцями ми вже були на Гуті Пеняцькій. Коли ми прийшли, то скрізь виднілися одні згарища, десь-не-десь догорали хати і господарки, димілося. Цілих хатів я не бачив, але костюл стояв цілесенький. А комуністи писали у газетах, що в костюлі спалили живцем людей. Тоді брехали комуністи, а тепер теж саме роблять поляки, тільки дещо поіншому. Я ж то добре знаю і мене душа болить за ту неправду проти України.

Побачивши нас, з костюлу вийшли люди, я нарахував дев'ять жінок. Одна з них, впізнавши, що ми з Жаркова попросила нас забрати корови, яких більше десяти ходило довкола по снігу і мукалі. Коли ми говорили з жінками, з'явилося п'ять вояків УПА з крисами. Побачивши їх, жінки захвилювалися підняли лемент. Одна

з них запитала: «Ви бендзете нас стшеляць?» «Ні, – відповів старший бандерівець, – ви нам потрібні, вас вже й так скарано, що заслужили те й отримали».

Підійшовши до нас, старший з УПА запитав хто ми і звідки та, що тут робимо. Ми відповіли: прийшли з Жаркова аби подивитися, що тут вночі сталося. «Марш звідси, і щоб вашого духу більше тут не було», – скомандував бандерівець. Не додивившись на спалену Гуту, ми залишили село. Корови ми не брали, але по дорозі впіймали кілька маленьких курочок, якихось ліліпутів червонуватого кольору, я таких ще не бачив. Одну я приніс додому і мав великий прочухан від батька – він звелів занести туди де взяв. «Не твоє – не руш – було його правило».

Під час розгрому Гуті Пеняцької одна з жінок, з тих що утримувалися німцями в костюлі, Вижиновська Манька з дигиною прийшла до Жаркова і жила тут десь два чи три роки, а потім вїхала у Польщу. У Жаркові у неї померла мала дівчинка, а двоє старших дітей загинули у Гуті, за яких обставин вона не знала, бо того не бачила. Манька була українкою з Жаркова, а чоловік – поляк. Українці називали її Марією, а поляки – Манькою. Так вона Манькою і залишилася.

Після спалення Гуті Пеняцької Манька жила у Жаркові у свого брата Владика Качули, вона розмовляла українською мовою. Дівоче прізвище Маньки Качула.

Я чув від людей, як Манька Вижинська з дому Качула, врятувалася. Зігнавши людей до костюлу, німці час-від-часу виводили по двоє-трьох, а то й по десять на допити. Потрапила на допит і Манька. Німці поставили вимогу – розповісти все, що діялося у Гуті Пеняцькій, про радянських партизанів, хто їм допомагав, та повідомити про те, що сталося з вісьмома німцями, що перед тим ходили на розвідку до Гуті Пеняцької і там їх побили. Манька розповіла і показала місце куди поскидали тіла німці і присипали їх гноєм. Тоді коли їх вбили стояли великі морози та сильно мело, тому німців не поховали, а просто прикидали гноєм. Німці, ті що вже взяли Гуту, зняли гній і знайшли трупи своїх солдатів; змусили поляків їх помити. Маньці вписали аусвайс, з яким вона могла йти куди хоче і вона пішла у Жарків до брата.

Я бачив тіла тих німців – їх на санях везли через Жарків, вони були зовсім голі, на руках і животі у них вирізано німецькі ганкенкрайци – свастику. Кров запеклася і почорніла, але сліди нелюдських катувань було добре

видно. Людей різали живцем – то видно із порізів на яких шкіра широко розійшлася, на мертвому шкіра би не розійшлася. Тобто свастику різали по живих людях. Я часто над тим думав для чого садисти так робили?

Запитання: Що люди тоді говорили, коли бачили трупи із вирізаними на їхніх тілах свастиками? Кого вони за це звинувачували?

– Трупи своїх солдатів із вирізаними свастиками німці знайшли у самій Гуті. Я не думаю, що так могли вчинити поляки – швидше за все, то зробили радянські партизани, де було зібрано усілякий збрід. Люди таке звірство пов'язували із радянською партизанкою, яка цілу зиму перебувала у Гуті.

Запитання: Чи відомо вам про випадки інших садистських провів у Гуті Пеняцькій?

– Ви сказали і я нагадав, а про це знали всі у Жаркові та довколишніх селах. Був випадок, що в одного чоловіка відрізували голову і занесли її у Пеняки та кинули у центрі села. А тіло знайшли під лісом біля Гуті. Тоді говорили, що то робота радянської партизанки або польських бойовиків з Гуті. Але це звірство пов'язували лише із Гутю Пеняцькою – взимку 1944 року там виникло справжнє кубло зла і бандітизму.

Один приклад садизму я добре знаю за досвідом нашої сім'ї. Мого молодшого брата Ярослава старші від нього хлопці спіймали коло Хобутихи і вирізали йому на обидвох п'ятах хрестики. То були поляки колоністи із Хобутихи – колонії у 2-х кілометрах від Гуті Пеняцької, недалеко від Жаркова. Ті поляки мали малі складні ножики з червоними ручками, їх називали «гнипики». От тими гнипиками вони й повирізували хрестики на п'ятах мого брата. Тоді влітку всі ходили босі. Брат на пальцях ледве добрався до гори, на якій стояла наша хата. Таго почув крики та плач, зійшов донизу і заніс Ярослава додому. Ноги всі були у крові. Брат був сильно ослаблений, він зо два тижні не міг стояти на ногах. От такі «жарти» робили поляки над українцями.

У тій колонії Хобутисі усім заправляли три поляки – фольксдойчери Михайліцький, Керебка і Чижевський, а їхні сини робили те про що говорили їхні батьки.

У нас говорили, що на Хобутисі було немало фольксдойчерів. Не знаю за Михайліцького, а Керебків і Чижевських називали фольксдойчерами. Було немало фольксдойчерів і в самій Гуті Пеняцькій.

Все що я розповів – правда, я все бачив на власні очі і добре знаю, що село Гута Пеняцька знищило

Петро Григорович МАТВІІВ

німецьке військо, величезна кількість якого брала участь у цій каральній операції. То була відплата німців за те, що робили польські бойовики та радянські партизани, які взимку 1944 року перетворили Гуту Пеняцьку на справжнє бандітське кубло. Звідти червоні партизани часто виходили на грабунки продуктів і зерна у довколишні села. Після кількох грабів у Жаркові, УПА влаштувало у селі постій своїх вояків; тут нерідко з червоними нападниками вночі виникали перестрілки і навіть траплялися запеклі бої. Були вбиті з обидвох сторін.

Але жоден підрозділ УПА разом з німецьким військом не брав участі у нападі на Гуту Пеняцьку, який завершився її спаленням. Та й посудіть самі. Коли німецькі війська оточили усю Гуту Пеняцьку і перекрили усі дороги і стежки до неї, стягнули великі сили, то навіщо їм була потрібна допомога якоїсь сотні УПА? А як німці під час бою мали би відрізати чи то упівці, чи польські аківці? І ті, і ті були одягнуті майже однаково – напіввійськово і напівцивільно.

УПА ніколи не вело бої спільно з німцями – вони били самих німців і советів. Якби якісь вояки УПА з'явилися би 28 лютого 1944 року під Гутю Пеняцькою, то їх неодмінно німці перебили б завдяки своїй переважаючій силі – вони їх розглядали як ворогів, а не як союзників.

Теперішні звинувачення поляками українців є дуже брехливіми, особисто мене вони ображають до глибини душі і сильно беруть за живе. Я добре знаю, що то брехня та наклепи. Такої ж думки дотримуються усі мої земляки у Жаркові, Голубиці та навколишніх селах. Тепер вже немає багатьох свідків та очевидців тих подій, але є їх діти і внуки – вони чули розповіді своїх батьків і дідів та добре знають де правда, а де неправда.

Поляки тепер чинять українцям страшну кривду, але до жодного добра вона їх не доведе. На брехні поляки далеко не зайдуть. Як так можна все перекретити і брехати? Я ту брехню чую і мене душа болить за Україну.

Ще під час відкриття пам'ятника у Гуті Пеняцькій я виступив на мітингу і розповів про те, що тут насправді сталося. У Гуті загинуло не більше 200 осіб або набагато менше, бо більшість напередодні втекла разом з радянськими партизанами – залишилися старі, малі, жінки і ті хто не хотіли, не могли і не мали куди втікти. Нагадав я і про вбивство поляками українського греко-католицького священника Балюти на саме Різдво 1944 року.

Після виступу до мене підійшов польський ксьондз і перепитував про відносини українців з поляками. Я розповів що знав. Він з сумом сказав: «Того всего я ніц не ведал». Ксьондз додав: «Кто забів ксєндза бендзе одповедає. Бог того бендзе караєць до дєсьєн-того поколеня». Брехні теж Бог довго терпіти не може.

Матвіїв Петро Григорович, 1931 р.н. житель с.Пеняки. Записав Д.В. Чобіт 24 травня 2018 р. у с. Пеняки.

– У роки війни наша сім'я проживала у Пеняках, що у 3-х км від Гуті Пеняцької, тому я дещо знаю про це село. З ним пов'язані лише сумні історії, про які можу розповісти.

Взимку сорок четвертого року, коли то було точно не пригадую, через наше село проходили радянські партизани, які видавали себе за бандерівців. Вони йшли у Гуту Пеняцьку і шукали туди дорогу. Бандерівці у Гуту Пеняцьку ніколи не ходили – там їм нічого було робити, тому коли прибули шукали провідника до Гуті, то вже всім було зрозуміло, що то не бандерівці, а радянські партизани, хоча вони віталися

«Слава Україні» і мали тризуби на шапках. Радянські партизани часто у Гуті квартирували. Оті ніби бандерівці, а насправді радянські партизани, переходячи через Пеняки взяли Василя Білобрана собі за провідника до Гуті Пеняцької. Він не хотів йти, відмовлявся, але його змусили. Потім взяли ще одного – Михайла Волинця, а Білобрана відпустили. Волинець повів ту партизанку до Гуті і звідти вже не вернувся, а відстань невелика – усього 3 км. Трудність для чужих полягала у тому, що в Пеняках було немало роздоріж і поворотів, що й вимагало провідника.

Коли Михайло Волинець не повернувся, його розшукувала сестра, з якою він проживав, бо мама в них вже померла, а батька теж не було. Сестра подалася до Гуті і там довідалася, що її брата вбили і закопали у рові біля гутапеняцького цвинтаря. Вона туди ходила але слідів могили не знайшла. Так нізачо замордували Михайла Волинця, а то був зовсім молодий хлопець, йому не виповнилося ще й 18 років, сестра залишилася у горі сама. Про цей випадок усі Пеняки тоді говорили. Люди були переконані, що то робота польських бойовиків із Гуті Пеняцької та їх спільників – радянської партизанки, яка діяла під виглядом бандерівців.

До війни у наших людей з поляками із Гуті Пеняцької ніколи не було конфліктів. З Гуті поляки приїжджали у Пеняки до костюлу, на празники, тут у них проживало немало родичів. Були змішані сім'ї, де хлопець або дівчина – українець з Пеняків.

Гута Пеняцька мала обмаль орної землі, бо село затиснуте серед лісів. Багатші володіли земельними наділами у полях під Лукавцем і в Літовищі.

У Гуті переважали поляки, але серед них знаходилися і немало мазурів, мову яких важко зрозуміти. Наприклад Бжузіки у Пеняках теж були мазурами і їх самі поляки не завжди розуміли.

А у Гуті Пеняцькій поляки жили незможливо. Лише кілька господарств там мали більше 12 моргів землі, (1морг = 0,56 га Д.Ч.) більшість складали малоземельні. Тому поляки у Гуті займалися ремеслами – робили добрі бочки, колеса для возів; до війни жінки з Пеняків шили одяг у кравців Гуті Пеняцької, там же працювали добрі шевці. Знаю, що й тамешні ковалі славилися – у них мої родичі і сусіди ще перед війною замовляли мотички, підковували коні. До війни не було ніякої ворожнечі. Все змінилося з початком війни. Усі люди тому дивувалися. Чому так сталося і хто у всьому винен? Це питання не раз обговорювали у Пеняках.

Відповіді і до сьогодні нема. Коли Гуту Пеняцьку знищили, то на дворі стояли сильні морози, а до того випав глибокий сніг. Позамітало дороги до Підкаменя і до Чепелів – там навіяло високі могили. У таку погоду сидіти вдо-

ма, а якщо дуже щось потрібно – то їхали на запряжених кінними саних, то найкращий транспорт у таку пору.

Напередодні спалення Гуті, то була неділя 27 лютого 1944 року, до Пеняків десь у другій половині дня, коли вже вечорило, наїхало багато саней з Підкаменя. Казали, що їх було не менш ста. То були німці у военній формі та у білих комбінезонах одягнутих поверх неї. Вони розійшлися по хатах на квартирування. Візників із саньми німці відпустили назад до Підкаменя, а у Пеняках набрали нові сані – їх разом із візниками забрали в господарств у яких ночували. Тими, вже пеняцькими саньми, німці наступного дня ранесенько поїхали на Гуту Пеняцьку і спалили село. Однак горіти почало вже коли стемніло, хоча вранці і вдень чути було постріли, а зранку доносилися глухі вибухи від снарядів. Видно було, що бій там тривав сильний але не довго.

Перед наступом на Гуту Пеняцьку німці провели добру розвідку. По тому, що вони ще затемна перекрили всі доступи до Гуті, видно – вони вже добре все розвідали. Цьому мусили сприяти і пеняцька жандармерія.

У Пеняках тоді діяла німецька управа, працювали пошта, телеграф, були поліція і жандармерія.

Українська поліція складалася – з місцевих, а жандармерія – з німців. Поліція ходила у цивільному з пов'язками – їх було 5 чоловік, а жандарми мали чорну форму. Командував жандармами німець, який не знав української мови, але серед жандармів кілька дуже добре говорили українською і німецькою, що дивувало людей. Прізвища у жандармів були німецькі і польські, а говорили вони і по-українськи.

Начальник жандармерії їздив на мотоциклі з коляскою, а рядові жандарми – на фірах влітку, а саньми – по снігу. Для того біля будинку жандармерії завжди стояло два вози, або двоє саней – то були селяни з Пеняків і сусіди сіл. Вони відбували таку повинність, яка називалася форшпан.

Начальство жандармерії знаходилося у Бродях, воно часто навідувалося у Пеняки і говорило німецькою мовою.

Жандарми і поліцаї були озброєні гвинтівками і карабінами, а командир жандармів ходив із пістолетом у кабури.

Жандарми і поліцаї у Пеняках мусили зібрати розвідувальну інформацію про Гуту Пеняцьку, бо коли 28 лютого 1944 року розпочався німецький наступ, то всі дороги і стежки нараз перекрили і все село щільно оточили, аби з нього не випустити нікого. Німці дуже добре знали, то як робити, мабуть їм у цьому допомагали тутешні жандарми і поліцаї. Як наслідок Гута Пеняцька була наглухо оточена звідусіль. Коли одні німці поїхали у Гуту Пеняцьку – інші залишилися у Пеняках. Потім вони теж рушили у Гуту.

Знищення мешканців села Гута Пеняцька та його спалення стало тою подією, що обговорювалася у Пеняках дуже довго. До Гуті було близьенько, багатьох знали особисто, немало моїх односельців мали там родичів. Я теж не раз чув ці розмови, дещо бачив сам, а ще більше знав від людей.

Атака на Гуту Пеняцьку розпочалася ще затемна. Німецьке військо, квартирувало десь на початку села Пеняки, як їхати з боку в Підкаменя. Там біля роздоріжжя, що веде до Голубиці, де був колишній фільварок, знаходилися хати. Очевидно що там військо і зупинилося, звідти вранці воно пішло до Гуті через Голубицю і через Пеняки. Йшли на Гуту з усіх боків: з Жаркова, Ясенова, Верхобужа, Пеняків.

Сама Гута була добре укріплена. Усе село обнесли огорожею з колючого дроту на горбочках влаштували бійниці з каменю, з яких можна відбивати атаки. Там досить серйозно готувалися до бою.

Багато людей розповідали, що німці, які наближались до Гуті, хоча вони і були у білих маскувальних халатах, поляки побачили і обстріляли, тоді німці застосували гармати і міномети. Ними вони били по кулеметних гніздах. Але бій тривав недовго і поляки здалися.

Гуту Пеняцьку почали палити, коли вже стемніло. Пожежа освітила півнеба. На Гуті цілу ніч горіло. Там стріляли, чулися глухі вибухи. У той самий час сильно ревіла худоба. До нас доносилося страшний рев корів. Гута горить, а худоба реве. Криків людей чомусь не було чути. Було страшно і моторошно. Такого ні я, ні мої односельці не бачили і не чули ні до, ні після того.

Згодом розповідали, що у Гуті Пеняцькій німці усіх людей, навіть малих дітей, розстріляли, а всі хати і господарські будівлі спалили. Ще довго там стирчали одні комини, своїм виглядом лякаючи подорожніх. Може саме через те люди перестали користуватися дорогою через Гуту Пеняцьку та об'їжджали її стороною.

Запитання: А хто нищив Гуту Пеняцьку? Чи не вела атаку на село УПА разом з німцями?

– Ні! Такого не було. Гуту Пеняцьку нищили самі німці. Тоді вони мали усю владу, вони й стягнули свої війська. А про УПА і так званих, українських буржуазних націоналістів, розпочали говорити щойно у 80-х роках комуністи. До того нічого подібного я не чув, такого не було. Невже німцям бракувало власних сил? То виглядає і дивно, і смішно.

Запитання: А, що ви можете сказати про дивізію СС «Галичина»?

– Люди з Жаркова тоді говорили, що серед німецьких військ, які нищили Гуту Пеняцьку були українці, їх називали «наші есеси» і «наші дивізіоніки». Ті українці складали окремих підрозділ, їх було всього близько сотні, на

озброєнні вони мали малі міномети і дві малі гармати на колесах, але везли їх на саних. Тими українськими есесами керував фольксдойчер. Усі командири у них там були німці, або фольксдойчери.

Запитання: А кого під час війни в Пеняках називали фольксдойчерами?

– Фольксдойчери – то люди, які виробили документи, що вони німці, бо у їхніх жилах текла німецька кров. Фольксдойчери мали переважні права, їх шанувала німецька влада. У Золочеві і Бродях фольксдойчери могли заходити у магазини для німців і там купувати товари.

Українськими дивізіоніками керували німці і фольксдойчери. Мабуть фольксдойчерів ставили командувати українцями, бо вони знали нашу мову.

Запитання: Уточніть, хто такі фольксдойчери – українці, поляки, росіяни? До якої нації вони належали поки не стали фольксдойчерами?

Фольксдойчерами могли стати українці та поляки, але у нас в Пеняках і довколишніх селах українських фольксдойчерів не було, були поляки-фольксдойчери, зокрема родина Котовських. У Гуті Пеняцькій фольксдойчерів нараховувалося немало – то були колишні поляки. І в сусідньому селі Малинище майже всі поляки стали німцями – фольксдойчерами.

Запитання: А того командира фольксдойчера ви бачили?

– Ні я його не бачив тільки про нього чув. Я і самих дивізіоніків не бачив. Через Пеняки їхали німці і розмовляли німецькою мовою, а дивізіоніки, які стріляли з мінометів і гармат, квартирували у Жаркові то були українці. Розповідали, що вони мали таку ж саму форму як німці і такі самі білі маскувальні одяги. Але у них були нашівки з золотим левом на синьому фоні. Дивізіоніки – були хлопці українці, які добровольцями пішли воювати проти більшовиків. Частину їх кинули проти Гуті Пеняцької, бо там засіли більшовицькі партизани. Через тих партизанів німці знищили село. Так усі говорили і в 40-х, і в 50-х, і 70-х роках минулого століття. Усі в Пеняках знали, що Гуту Пеняцьку знищили німці, потім комуністи почали писати про бандерівців, але то не серйозно, то є неправда.

Запитання: Що ви можете сказати про якісь напружені відносини між поляками та українцями у роки війни? Чи були у Пеняках якісь прояви насильства з одного чи з іншого боку?

– Богу дякувати, у Пеняках нічого особливого не сталося, принаймні я про таке не знаю. Але мені відомо інші речі, які стосувалися моєї родини.

То було взимку 1944 року по селі пішла чутка, що поляки з Гуті Пеняцької мають напасти на Пеняки. Поляки з Гуті хвалилися, що відбудову Польщі вони розпочнуть з Гуті і першим поль-

ським селом вони зроблять Пеняки. Тому в Пеняках українці й злякалися. Перестрашені люди почали тікати із сім'ями у сусіднє село Чепелі. Там ночували у родичів, а на день йшли порати господарку у Пеняки і так було щось із тиждень.

Моя мама померла у 40-у році і ми з братом Іваном жили разом з татом. Тато нас завів у Чепелі до родичів, а сам залишився у Пеняках на господарці. Так робили й наші сусіди та знайомі. Багато сімей тоді подалося у Чепелі. Але все обійшлося, а незабаром Гуту Пеняцьку спалили.

Запитання: Чи відомі Вам випадки порятунку людей під час знищення Гуті Пеняцької?

– Так такі випадки траплялися. Знаю, що у Гуті під час розстрілу якимось чином врятувалася Каська Вербіцька родом вона була з Гутиська Пеняцького. Вона прийшла до своїх родичів у Пеняки і проживала тут досить довго.

На Гутиську Пеняцькому, присілку села Пеняки (1 км від Пеняків і 2 км від Гуті Пеняцької) проживало біля 30 родин, там були українці і поляки. Частина поляків перебралася у Гуту Пеняцьку – вони там ночували і приходили на свої господарки у Гутиську Пеняцьку вдень. Коли німці напали на Гуту Пеняцьку – вони не чіпали Гутиську Пеняцького і всі поляки, які у ньому жили залишилися живі, а ті що втекли на Гуту Пеняцьку під захист радянських партизанів – загинули. Врятувалися одиниці – серед них і Каська Вербіцька.

Врятувався і Флорик Бжузік разом із сестрою. Флоріан помер кілька років тому. Вони з сестрою заховалися на горищі костюла і вижили. Костюл залишився непоруханим, а Флоріан у 80-х роках в газетах розповідав, що людей спалили в костюлі. Насправді костюл у Гуті Пеняцькій стояв ще дуже довго. Я розпитував Флорика як-то виглядало насправді – він не хотів про це говорити з усього було видно, що чоловіка змусили казати неправду. Для чого? То мабуть робота КГБ, яке брехнею боролася з так званим «українським буржуазним націоналізмом».

Ще один випадок порятунку відомий мені – це Ясько Лігжинський. Їхня сім'я теж жила на Гутиську Пеняцькому. Взимку 1944 року сім'я Лігжинських втекла з Гутиська Пеняцького у Гуту Пеняцьку, бо боялися нападу бандерівців. Уявляйте! Наша сім'я тікає з Пеняків до Чепелів, остерігаючись нападу поляків, а у цей же час, польські сім'ї втікають з Гутиська Пеняцького, бо бояться українців. Ото були часи! Але хтось це все розбурхав.

Я добре знав Яська Лігжинського і розпитав його як він у Гуті врятувався. Ясько розповів, що він з мамою переховувався на якомусь обійсті і лише коли стало смеркати вони манівцями

Продовження. Початок на стор. 5

вислизнули у Верховузьку долину та вийшли із села. Аж тут стоїть німець з кулеметом і каже: «Халт!» Мама знала німецьку і щось йому пояснила та запитала чи можна йти. Німець махнув рукою. Ясько розповідав, що вони з мамою тремтіли, бо думали, що німець постріляє їх в спину із кулемета, але усе обійшлося і вони благополучно дійшли до родичів аж у Лукавець. Потім Лігіжинські перебралися у свою хату на Гутиську Пеняцькому де проживали до кінця життя. Хоча вони були поляками, чомусь не поїхали, як більшість у Польщу а залишилися тут на українській землі.

У 50-х роках я працював у Пеняківській сільській раді і ходив до Яська Лігіжинського у його батьківську хату в Гутиську Пеняцькому – його викликав співробітник КГБ до сільради. Про що вони говорили мені невідомо.

Запитання: То що сталося з костьолом у Гуті Пеняцькій? Він згорів коли нищили село чи ні?

– Костюл у Гуті Пеняцькій не горів – він залишився цілий і стояв ще багато років. На стриху цього костюла врятувалося багато людей, серед них і мій добрий знайомий з Пеняків Флорик Бжузік та його сестра. Вони причаїлися на горіщі. Флорик розказував, що на самому кінці акції, коли вже стемніло, зайшов німець і по-польськи крикнув, що хто тут заховався – хай виходить, бо зараз будуть палити костюл. Люди вирішили не виходити. То вже було темно. Костюл не підпалили і всі хто сховався на горіщі залишилися живі серед них і Фльорик. Він жив до самої смерті у Пеняках, тут він і похований. Так що костюл залишився цілий і завдяки тому врятувалося більше десяти осіб. Про те Флорик сам у Пеняках розказував і мені теж, як він врятувався. Але у 80-х роках з його слів почали у газетах писати, що людей спалили у костюлі. То була неправда. Костюл німці не палили і українці його не чіпали, він стояв цілим ще довго після війни. А далі що з ним стало – не знаю. Може його зруйнували у 60-х роках, коли за Хрущова нищили по селах пам'ятники із хрестами та Матінкою Божою.

Запитання: А може ще якісь деталі із подій що сталися у Гуті Ви знаєте?

– Я ніби все, що знав то розповів. А ось ще таке. У нас в селі говорили, що коли німці проводили обшуки по хатах, то якогось офіцера з пістолета застрелила жінка. Через те ніби німці й спалили село, бо спочатку вони людям говорили, що будуть вивозити здорових чоловіків і жінок на роботу у Німеччину.

Може вам буде цікаво і таке. У нас в Пеняках проживали і польські родини, діяв костюл. Ксьондза звали Вечорек. Його у нашому селі українці любили, він був привітний, дружелюбний говорив українською мовою

ТРАГЕДІЯ ГУТИ ПЕНЯЦЬКОЇ

ПРИЧИНИ, ПЕРЕБІГ, НАСЛІДКИ

і живив її під час богослужіння, що дуже не подобалося деяким полякам і вони його не любили. Українці любили польського ксьондза, а поляки – ні. Усе село у нас говорило, що на Великдень, ксьондз Вечорек виголошував по-польськи: «Христус з м'яртвих встал!», а потім урочисто повторював по-українськи: «Христос Воскрес!». Українське вітання звучало набагато краще і красномовніше, мабуть воно подобалося і ксьондзу Вечореку, а це страшного не подобалося деяким полякам – бо на їхнє переконання польське завжди мало бути кращим. Ось за це поляки свого ксьондза Вечорек не долюблювали. А у нього склалася трагічна доля. Ксьондза Вечорек замордували радянські енкаведисти на самому початку війни. Вони зв'язали йому руки і ще живого за мотоциклом тягнули через усе село Пеняки. Так він і загинув. Його могила є на цвинтарі села Пеняки.

До війни у нашому селі Пеняки проживало 5 єврейських сімей. Усі вони жили небагато, були привітні, конфліктів жодних ніколи не траплялося. Пам'ятаю, що одного прізвище було Габрум, він збирав метал, Генум – продавав пиво, Файбум – торгував кіньми, той був найзаможнішим, Волько був ганчар, не ганчар, а ганчар – збирав різне ганчир'я, вимінював його на синьку і голки. Їздив конем по селах і вигукував: «Кому синьку, кому голки?» Цей усім потрібний, товар користувався великим попитом. Із синькою білили хати, додавали під час прання до білизни, ну а голки мали бути у кожної господині. Валько давав людям хороші речі, а забирав не потріб усяке лахміття. Усім було добре.

Німці вивезли усі єврейські родини десь у Малинище і там їх побили. Ніхто з пеняківських євреїв не врятувався.

Тепер у Пеняках євреїв нема, а поляків залишилися одиниці, усі вони розмовляють українською мовою і нічим не відрізняється від українців. Про поляків у Пеняках нагадує костюл, який тепер ремонтують за рахунок Польщі. До речі він стоїть на місці української церкви «Воскресіння Христового». Довкола неї був старий український цвинтар. На могилах стояли дерев'яні хрести. Дерев'яна церква згоріла від грому. На її місці у 1927 році поляки збудували костюл. Тоді у селі були суперечки. Але влада була польська і їм сподобалося це місце – воно займало плато високого пагорба і виднілося на всю округу. Коли поляки збудували костюл «Святого Альфонса» на місці української церкви «Во-

скресіння Христового», то незабаром розрівняли і всі українські могили.

Ото, щоб знали костюл «Святого Альфонса» у Пеняках польська влада у 1927 році збудувала на місці української церкви «Воскресіння Христового» і на могилах українців.

Тоді виник конфлікт і певні тертя, але усе якось владналося. Тепер лише старші люди пам'ятають про те як воно було колись. Час все згладжує.

Розкажу вам ще й такий випадок.

У 1939 році українці в Пеняках з радісними сподіваннями очікували Червону Армію, яку вважали визволителькою. У Пеняках встановили стрічну браму, прикрасили її квітами, і синьо-жовтими прапорами. Червона Армія прийшла у Пеняки дорогою з Чепелів. Йшли вони колоною в будьонівках – шапках із такими шпідцями.

Люди радісно махали червоним солдатам руками, бо бачили у них визволителів з польської неволі. Я тоді теж там був. Увійшовши у село колона зупинилася на перепочинок. Командир запитав: «Что ето за деревня?» То я запам'ятав на все життя. Ми всі дивувалися воєнні йдуть і не знають куди. Я побіг назбирав яблук і вгостив солдатів, один витягнув з кишені п'ять копійок і дав мені. То були перші радянські гроші, які я заробив у такий спосіб.

Перші приємні враження швидко минули. Вже наприкінці 39-го – початку 40-х років з Пеняків ночами стали вивозити людей, насамперед заможних поляків та українців. Вже через півроку усі українці в Пеняках переконалися, що радянська влада ще гірша ніж польська. Я переконаний, що саме ці обставини стали головною причиною загальнонародної підтримки УПА – у ній наші селяни бачили ту силу, яка може привести українців до власної держави.

Чижевська Стефанія Михайлівна, 1925 р.н., мешканка села Пеняки. Записав Д.В. Чобіт 24 травня 2018 р.

– Коли знищили Гуту Пеняцьку мене не було у селі Пеняки. Якраз десь перед тим наше село стривожила чутка, що поляки з Гуті Пеняцької будуть палити Пеняки і різати українців. Мої батьки залишили хату та господарку і всі поїхали до родичів у сусіднє село Чепелі – тато, мама, я сестра і два брати. Звідти тато ходив у день поратися на господарство у Пеняки.

Саме в той час, коли наша сім'я знаходилася у Чепелях, Гуту Пеняцьку спалили.

Стефанія Михайлівна ЧИЖЕВСЬКА

Запитання: А, що говорили тоді у селі хто спалив Гуту?

– Всі говорили, що Гуту Пеняцьку знищили німці, через те, що там була сильна руска партизанка.

Запитання: А про участь у знищенні села бандерівцями не говорили?

– Ні про таке ніхто не говорив, бо цього не було. Всі знали, що Гуту знищили німці, вони там усім керували.

Запитання: А ось у газетах писали, що Гуту Пеняцьку знищили дивізія СС «Галичина» та українські буржуазні націоналісти.

– Таке почали писати комуністи і то зовсім недавно, десь перед розвалом Радянського Союзу. Таке вони робили, аби налаштувати українців одних на одних.

А самі подумайте: як бандерівці разом з німцями могли атакувати Гуту Пеняцьку? Таж самі бандерівці воювали з німцями, то як вони з ними могли діяти заодно? То все обмови і брехня. Гуту спалили німці.

Я знаю, що з Гуті Пеняцької врятувалося немало людей, серед них була і Каська Вербіцька, вона розповідала, що у Гуті усім керували німці і німці розстрілювали людей, а перед тим вони водили їх на допити.

Остапчук М. Й. Мешканець села Пеняки.

Текст подається за книгою: *Vakowski W. Zagłada Huty Pieniackiej. – Kraków, 2001. – С. 85. Переклад з польської Д. Чобота*

«Того трагічного дня бачив я у своєму селі величезну заграву пожеж над Гутю Пеняцькою. Доносилися до нас відголоси пострілів і крики мордованих людей.

Наступного дня через наше село проходила група радянських партизанів, коли мене побачили, сказали показати їм дорогу до Гуті Пеняцької. Дали мені

коня і поїхав разом з ними. То, що побачив на власні очі, було страшне. Прийшовши ближче, побачили догораючі забудови і смуги чорного диму, який стелився над землею. Всюди було повно обвуглених тіл людських і мертвої худоби: корів, коней, свиней і псів. Довколо страшний сморід. Не було чим дихати. Над знищеним селом літали хмари круків».

Іван Максимів, 1928 р.н. с. Пеняки

Текст відтворено з відеозапису здійсненого Тарасом Солеваром на Гуті Пеняцькій 21 жовтня 2009 р. (Гута Пеняцька. Спогади очевидців. 21 жовтня 2009 р. // <https://www.youtube.com/watch?v=wijYQZ7B2Ms>).

Перед тим як згоріла Гута, радянські партизани, у нас їх називали ковпаківцями, взяли на Голубиці 5 чоловік, цивільних і всіх замордували. Одного забили на Білій дорозі, другого – під Пеняками, третього – коло Ольжиної фігури, четвертого забили коло цвинтару нашого, пеняцького, а п'ятого – під лісом. Нащо вони то зробили?

Після того як ковпаківці побили п'ять цивільних людей, вони поїхали до Лукавця. Коли партизани-ковпаківці йшли і вбивали наших людей, вони всі були п'яні, понапивалися. А коли партизани дійшли до Лукавця, то там їх розбили: чи то були регулярні німецькі війська, чи бандерівці я того не можу сказати, але там їм дали такого жару, що вони швидко повернулися і подалися на Гуту.

На Гуті ті радянські партизани довго сиділи. Скільки їх було не знаю, але всі казали, що дуже багато. З Гуті Пеняцької вони робили напади на сусідні села. Чому?

Партизани мали зброю, але треба було їм ще й продуктів. Де поляки були – вони туди не йшли. А де українці жили – забирали все:

худобу, вівці, свині, кури. Всім селом трясло. Усіх грабували.

Кожен день то робили то в одному, то в іншому селі. Ми через вікно бачили: ідуть на конях з порожніми саньми, а вертаються на Гуту – везуть повно всього і женуть все туди.

Люди у нас стали скаржитися, у Броди, в район.

Нападали часто, грабували.

Наші люди з Пеняків втікали до Чепелів, до Шишківців.

У Пеняках поляки не мали жодної кривди

В селі було багато поляків. Тут був костюл. В 1947 році з Пеняків до 60 польських родин виїхало до Польщі. Ніхто їх тут не чіпав.

До війни українці і поляки у нашому краї жили мирно. На свято ми ходили до них, вони до нас. Та то ми любилися, то було народна єдність. Та коли у нашій церкві святити воду, то до нас ішла польська процесія. Дві процесії сходилися, фороныгвами кланялися одна одній, та то любо було подивитися. Ми святити воду і поляки її теж брали.

А воду святити у джерелі як іхати на Чепелі, тепер того джерела нема. Дві процесії – польська і наша йшла до того джерела, там сходилися, здійснювали церковну відправу, святити воду. Різниця ніякої не було між поляками і українцями, так ми між собою любилися.

Григорій Коць, 1923 р.н., с. Голубиця.

Текст відтворено з відеозапису здійсненого Тарасом Солеваром у Голубиці 21 жовтня 2009 р. (Гута Пеняцька. Спогади очевидців. 21 жовтня 2009 р. //https://www.youtube.com/watch?v=wijYQZ7B2Ms).

«Я вам скажу так, що у нас в Голубиці жило немало поляків, але у роки війни ні один нікуди не подівся, нікого в нас не забили. Війна була велика, страшна. Під час обстрілів загинуло дві жінки, одну поранило, але щоб навмисно вбивали людей – такого не було. У нас жоден поляк не загинув».

Броніслав Біневич, 1941 р.н., поляк, с. Голубиця

Текст відтворено з відеозапису здійсненого Тарасом Солеваром у Голубиці 21 жовтня 2009 р. (Гута Пеняцька. Спогади очевидців. 21 жовтня 2009 р. //https://www.youtube.com/watch?v=wijYQZ7B2Ms).

– Моя цюця Марія Федичковська жила на Гуті з двома синами і чоловіком. Цюця не раз розказувала, що на Гуту прийшов поранений військовий, Крутіков називався і його моя цюця лікувала. З ним був загін партизанів, скільки там їх було не знаю – він був поранений у ногу. І коли вона розказувала за того Крутікова, то я сказав, що його знаю.

Одного разу він прийшов до нас до колгоспу, із головою колгоспу ми поїхали до Ясенова. Я був шофером. Крутіков вже був без

ноги. То було десь 15–20 років до війни.

І там у Ясенові ми сіли разом за стіл і тамтешній голова колгоспу розпитав Крутікова про те, що тут робилося у роки війни.

Тоді то мене цікавило, та моє діло – шофер, я трошки посидів і пішов. Але коли цюця розповідала за Крутікова, то я його згадав.

Запитання: А як вашу цюцю звати?

– Марія Федичковська, а з дому Орловська.

Крутіков приїжджав після війни і зустрівся з моєю цюцюю. Він її називав Марисею.

Коли Крутіков приїжджав йому було десь біля 50 років, він вже не був молоденький.

Цюця Марія розказувала, що коли вона лікувала пораненого Крутікова, то зарубала курку і зварила росіл, дала йому, а він не їв тої курки. А по хаті бігали її малі сини. Крутіков каже хай діти їдять з тої миски, тоді і я буду їсти. Діти стали їсти. Тоді і він їв. І так було й надалі. Діти постійно їли разом з Крутіковим.

Тут, у Голубиці жодного поляка не забили.

Жінка у білій хустині. На відеозапису не подано її прізвища, але із змісту випливає, що той свідок є старожилом села Пеняки.

Текст відтворено з відеозапису здійсненого Тарасом Солеваром на Гуті Пеняцькій 21 жовтня 2009 р. (Гута Пеняцька. Спогади очевидців. 21 жовтня 2009 р. //https://www.youtube.com/watch?v=wijYQZ7B2Ms).

– Скажу вам те, що в Пеняках ходила чутка, що вони мали спалити наше село.

Запитання: Кого мали спалити? Гуту?

– Та ні, Гута мала спалити Пеняки. Бо ж там у Гуті всі зійшлися і там собі Польщу робили. А німці взяли і їх там спалили, спалили Гуту.

Запитання: А чому спалили Гуту?

– А чому не знаю, але німці Гуту спалили, німці. Там у Гуті була така собі польська і руска партизанка.

Ще був випадок, що йшла радянська партизанка через Пеняки і взяла за провідника до Гуті Михайла Волинця, то його там на Гуті замордували. Його там мордували як Ісуса Христа.

Запитання: А хто то був Михайло Волинець? Українець чи поляк?

– Волинець був українець, тому його поляки і знищили, замордували. Якби був поляк, то його б не чіпали.

Ярослава Володимирівна Загоруйко, з дому Кічула, 1947 р.н., жителька села Жарків. Записав Д. В. Чобіт 24 травня 2018 р.с. Жарків.

– Мої батьки і діди говорили, що до війни у наших краях українці і поляки жили мирно, привітно, не було ніяких конфліктів

Ганна Володимирівна ГНАТЮК

і ворожнечі – навпаки українці та поляки часто одружувалися. Напруження виникли десь перед війною, або під час війни, причини моєї родині невідомі, але часто про таке говорили і ставили такі запитання, але не знали на них відповіді.

Моя тітка Марія Кічула, рідна сестра мого батька Володимира, вийшла заміж за поляка Родка Венжиновського і пішла за невістку у Гуту Пеняцьку. Там вона народила трьох дітей. Про її історію часто розповідали у моїй родині, я то все чула і розповідей старших людей.

Розповідали, що тітка Марія потрапила у Гуті Пеняцькій під розстріл одною з останніх, коли вже темніло. Вона розповідала, що розстрілювали німці, розмовляли німецькою мовою. Ніхто нічого не пояснював. Підвели до ями у якій було повно трупів. Під час розстрілу вона знепритомніла. Коли прийшла до себе, то було темно. Біля могили стояли німці, щось говорили. Один підійшов і копнув труп – перевірив чи живий. Тітка причаїлася аби її не викрили та не добили. Коли німці відійшли і стало тихо, вона порухала одною ногою – рухається, тоді другою – теж ціла; порухала правою рукою – усе в порядку, а в лівому плечі відчула біль. Вона ще трохи полежала серед трупів, чула хрипи вмираючих людей. Німців не було чути – вона припідняла голову, переконалася, що нікого нема і вилізла з-під трупів. Була вже ніч і вона довго блукала лісом. Лише через три дні, тітка Марія прийшла у хату свого брата Володимира Кічули, тобто мого тата, у Жарків.

Усі троє дітей і чоловік Родко Венжиновський загинули у Гуті Пеняцькій під час її знищення 28 лютого 1944 року.

Тітку Марію Венжиновську під час розстрілу поранило у ліве плече, але крові багато не втратила.

Тривалий час тітка Марія проживала у Жаркові, а потім, вийшла у Польщу, де вийшла вдруге заміж за поляка Рупаловського, у них у 1947 році народилася до-

чка Кшися. Кілька років тому тітка Марія померла в Ополі. Там у неї залишилася дочка Кшися, моя двоюрідна сестра, вона кілька років приїжджала до нас у Жарків, відвідувала Гуту Пеняцьку.

У нашій сім'ї завжди говорили, що Гуту Пеняцьку знищили німці, бо добре, знали то від цюці Марійки, яка розповідала, що під час розстрілу там знаходилися вояки у німецькій формі і розмовляли вони німецькою мовою.

Запитання: а чи не говорила тітка Марія, що вояки у німецькій формі розмовляли українською або польською мовами?

– Ні, ні тітка говорила, що коли людей розстрілювали, то солдати говорили тільки німецькою мовою, тому вона завжди казала, що Гуту Пеняцьку знищили німці. Тітка Марія говорила про це твердо – німці! І в нашій родині те знали всі. Німці знищили в Гуту.

Розкажу я вам ще одну історію пов'язану із Гутю Пеняцькою, яку запам'ятала ще з юності. Коли збиралася родина, то часто згадували минуле і не раз говорили про Гуту Пеняцьку. Мене вразила розповідь про Королька.

Королько був бідним селянином з Верхобужа, він ходив по селах і міняв сіль на хліб. Де він брав сіль – невідомо, але вона у нього завжди була. Усе він носив на плечах. Дорога з Верхобужа у Жарків йде через Гуту Пеняцьку.

Одного разу взимку, у лісі коло Гуті Пеняцької люди знайшли мертвого і роздягнутого до гола Королька. На його тілі скрізь були вирізані німецькі свастики. Така жорстока розправа над бідним чоловіком мене вразила на все життя і я її запам'ятала. Кому потрібно було мучити і вбивати бідного Королька? Казали, що він говорив українською мовою, але його ім'я говорить, що то був поляк.

Ганна Володимирівна Гнатюк, 1938 р.н. с. Тришуки вул. Польова. Народилася у с.Жарків дівоче прізвище Кічула. Записано 16 червня 2018 року Д. Чоботом.

– Коли знищили село Гута Пеняцька мені йшов шостий рік і дещо я дуже добре запам'ятала з тих подій. Аж дивно, тепер часто забуваю, що робилося місяць тому, а таке давнє пам'ятаю.

Дуже мені врізалось у пам'ять, як наша сім'я втікала з Парцеляції до Жаркова. Ми жили на Парцеляції, то такий присілок біля Жаркова. Там жили поляки і українці. Була зима, сніг, мороз. Пішла чутка, що поляки з Гуті будуть нищити українців і наша сім'я втікла до наших діда і баби у Жарків. Мама обгорнула малого братика Теодозія у перину і несла на руках, а я йшла. Був мокрий сніг, я замочила ноги, страшно перемерзла. Добре пам'ятаю, як мені ноги розтирали самогонкою. Всі українці тоді втекли з Парцеляції. А жили там українці Марія Дзьоба, Броніслав Коць, наша сім'я Кічула Володимир Климович, мій батько. А через деякий час там спалили всі польські хати, а українські залишилися. Аж дивно – українці з Парцеляції втекли від поляків, а на Парцеляції спалили самих поляків. Що то таке було? Помста яка чи що?

Незабаром після того і Гуту Пеняцьку спалили. Горіла вона вночі. Дуже страшно все виглядало. Вогонь сягав аж до небес. Із Жаркова було добре видно, величезну заграву і язика вогню. Відривалися такі величезні язики полум'я і летіли у повітрі. Аж до Жаркова залітали кусочки ватри, то таке, як палений папір.

Наступного дня та ватра лежала у Жаркові на снігу. А коли горіло у Гуті, то всі люди у Жаркові по-вибігали надвір, бо боялися, що ті іскри можуть запалити стріхи у нашому селі.

З Гуті доносився якийсь сильний шум, гул, ревіла худоба. Мене вразило, що вили пси, не гавкали, а страшно вили. Пси виють дуже рідко. І вже коли я стала дорослою і аж до тепер, коли чую, що пес вие – мене то лякає, огортає якийсь страх, я відразу думаю, що знову почнуть палити.

Гуту Пеняцьку спалили німці через руску партизанку.

На Гуті Пеняцькій були рускі партизани. Туди люди боялися ходити. Пропадали наші люди біля Гуті. Українців там мордували, вирізали на грудях тризуби, то тоді розказували і я запам'ятала, бо дуже боялися. Страхіття таке. Бандерівців на Гуті мордували. То всі тоді говорили. Розповіді про вирізани на людях тризуби я добре пам'ятаю. Знущалися так над людьми, катували.

Через тих руских партизанів і Гуту спалили. А палили німці. Я то добре пам'ятаю, бо дуже багато війська було німецькою у Жаркові і всі в білій одежі.

Мені сильно врізалось у пам'ять таке. Десь по обіді в той день, коли вночі згоріла Гута, у Жаркові були німецькі солдати в білій одежі. Вони вернулися з Гуті, показували в бік Гуті і сказали:

Продовження. Початок на стор. 5

«Швайне райне, рус – капут!». Хтось з дітей цю фразу повторив і німець засміявся, сказав: «Гут» і дав цукерка. Коли діти побачили цукерка, то всі почали кричати: «Швайне райне – рус капут». І я таке кричала. Німці дуже сміялися і всім за те дали цукерки.

То були німці. Словами «Швайне райне, рус – капут», вони сказали, що у Гуті всім руским партизанам – вже капут, щоб ми їх більше не боялися, бо їх вже там нема. То було вдень, я то добре пам'ятаю. А Гута горіла пізніше – ввечері.

Оте німецьке «Швайне райне, рус – капут» я донині пам'ятаю. Чогось воно мені так врізалось у пам'ять, може через ті німецькі цукерки, бо де ми на селі їх могли тоді бачити?

Дуже добре я запам'ятала ту страшну пожежу і заграву над Гутю. Від тої заграви стало видно навіть у Жаркові. Високо у небі за лісом вилітали такі величезні язички полум'я. Клапти вогню летіли. Здавалося, що й до нас долетять, тому люди боялися. Клаптями летіли такі жаринки, як палений папір.

Коли я вийшла замуж і прийшла у невістки у Гаї Дуб'євські, то свекруха Ганна Адамівна Гнатюк, з дому Батенчук теж розповідала про Гуту. Коли вона горіла, то дим доносився аж у Гаї Дуб'євські і тут сильно чути було згарищем, вітер дув сюди. А в Жаркові люди боялися, що може загорітися. До Жаркова з Гуті, яких 3–4 км а до Гаїв Дуб'євських – десь до 6–7 км. Гаї Дуб'євські внизу гори, а за горою була Гута, вогню тут не було видно, як у Жаркові – тільки заграва, але сильно чути було димом. А у Жаркові лише видно добре було пожежу, а диму не було чути – лише шум, гул, ревіння худоби і виття собаків. Видно вітер більше дув на захід до Гаїв Дуб'євських.

Після того як згоріла Гута Пеняцька, до нас у Жарків прийшла звістка цьотка Марійка. Вона вийшла замуж за поляка Венжиновського, пішла у Гуту за невістку, там мала трьох дітей. Вся родина поляків загинула: чоловік, троє дітей і дід з бабою. Врятувалася лише льотка.

Вже через день чи два цьотка поїхала із своїм батьком, до Гуті конем. Пам'ятаю, що коли вони вже відїхали, то прибігла сусідка і наробила лементу, що ви наробили, та там же їх можуть побити. То нас так налякало, що ми всією сім'єю стали молитися, аби вони вернулися з Гуті живими. Я то добре запам'ятала – всі ми молилися за них. І вони вернулися.

Цьотка хотіла взяти свої речі за ними й поїхала у Гуту. Коли вони вернулися, то говорили, що в Гуті знову були рускі партизани, села не було, а партизани ходили. Цьотка знайшла свою спалену хату і полізла до пивниці – у неї там у кувелку був одяг і різні речі. І вона той кувелок знайшла.

ТРАГЕДІЯ ГУТИ ПЕНЯЦЬКОЇ

ПРИЧИНИ, ПЕРЕБІГ, НАСЛІДКИ

А прийшли партизани і чогось до неї вцепилися, то ще цьотка Марійка з ними відсварювалася.

Батько стояв коло коней і не втручався, мовчав, бо боявся, а цьотка з ними сварилася. З Гуті вони привезли той кувелок, то цьотка мала хоч у щось переодягнутися.

Я добре пам'ятаю розповідь цьотки, як вона врятувалася і що робилося у Гуті Пеняцькій, коли її нищили.

У Гуту наїхало дуже багато німецького войска, усе в білому.

Цьотка розповідала, що німці зігнали людей до костюлу і там тримали цілий день. З костюлу виводили партіями. Вже десь, наприкінці дня вивели і цьотку. Під час розстрілу вона знепритомніла. Коли отямилася, то чула що недалеко стоять німці і щось по-німецьки говорять. Цьотка не давала ознак життя, притворилася мертвою. Вона лежала серед трутів на самому верху.

Коли все стихло тітка вибралася з тої ями і прийшла до Жаркова до батьківської хати, де вже жили і мої батьки, що втекли з Парцеліцці.

Цьотка Марійка, а звали її Манька Вижньовська жила у Жаркові досить довго.

Нашого тата забрали на фронт, мама плакала.

Коли тато був на фронті і служив в армії, цьотка Вижньовська виїхала до Польщі ще з трьома жінками, які вижили у Гуті Пеняцькій. Ці троє були польками, але вони її вмовили їхати разом і вона з ними поїхали.

У Польщі цьотка жила у місті Ополе. Там вона вийшла вдруге замуж за поляка. У них народилася дочка Кшися, вона вчителювала, викладала російську мову. Цьотка і Кшися приїжджали в Україну, гостювали у Жаркові у родичів і знайомих, але в Гуту їхати відмовилися.

Цьотка завжди говорила, що Гуту знищили німці і німці розстрілювали людей. Про українців навіть мови ніколи не було. Цьотка то добре знала, бо серед того лиха і біди врятувалася.

Мій зять тепер їздить до Польщі на роботи, працює на меблевій фабриці. Коли у Гуті Пеняцькій минулого року знищили пам'ятник, то на тій фабриці поляки то обговорювали. Зять чув, як поляки ляляли українців Жаркова: «Тен Жаркув, тен Жаркув». Обзивали усілякими гидотними словами місцевих жителів. А в чому ж їх вина? Хтось підірвав пам'ятник, а місцеві жарківські селяни винні. То так як у 1944 році німці розстріляли людей, спалили Гуту за те, що у ній були рускі партизани, а поляки у тому звинувачували українців із Жаркова.

Я ще раз говорю – Гуту Пеняцьку знищили німці і цьотка Марійка – Манька Вижньовська таке сама говорила. Та й я добре запам'ятала тих німців і їхні слова: «Швайне райне, рус капут». «Гут, гут». То те, що я запам'ятала. Бо все решту вони говорили по-німецьки і української не знали. То були німці. То ж яка вина українців?

Кічула Теодозій Володимирович, 1942 р.н. Народився і виріс у с.Жарків. Записано 16 червня 2018 р. у с.Тришукі Д. Чоботом.

– Я народився і виріс у селі Жарків, що у трьох кілометрах від Гуті Пеняцької. Про події пов'язані із знищенням Гуті Пеняцької знаю із розповідей моїх родичів.

Перед знищенням Гуті у Жаркові люди боялися нападів поляків. Розказували, що якось вночі у нашу хату постукали, пробували увірватися в середину. Говорили польською мовою. Тато взяв сокиру і став у снігах, якби хто увір-

рвався б, то зразу ж би його зарубав. Але тоді лише пошарпали двері і відійшли, якби щось недобре відчули.

Такі випадки у Жаркові траплялися часто. Люди боялися поляків. На Гуті пропадали українці.

Розказували, що одного разу їхали німці верхи на конях і біля Гуті Пеняцької їх всіх побило. Подібних випадків було немало. Про таке люди у Жаркові ще дуже довго говорили після війни і я не раз про таке чув. Священик і дяк з Ясенова їхали до Жаркова і пропали. То всі теж говорили. Повстанця УПА Влодка Гринаха з намови поляка Котовського німці вбили. Гринах жив звідти недалеко. І вбивство трапилося недалеко. На тому місці тепер хрест залізний стоїть.

Коли Гуту Пеняцьку спалили, то людей там розстріляли. Врятуватися вдалося і моїй тітці Вижньовській. То рідна сестра мого тата. Вона вийшла замуж за хлопця з Гуті Пеняцької і пішла туди в невістки.

Тітка врятувалася під час розстрілу, її не вбило, а лише поранило у ліве плече, вона знепритомніла, впала у яму з трупами, притворилася мертвою, а потім з тої ями вибралася і прийшла у батьківську хату у селі Жарків.

Мій тато Володимир Кічула розповідав, що він запряг коня і вночі завіз мою тітку, а свою сестру Марію до німецького воєнного шпиталю у недалекому селі Пониква. Там тоді багато німецького війська по хатах квартирувало. Німець-хірург оглянув рану і витягнув пулю.

Тато сказав, що то випадкова куля.

Лікар відповів, що випадкова куля прямо в ліве плече потрапити не може. Але то не його справа – його справа лікувати.

Так німецький лікар витягнув тітці кижньовській кулю, обробив рану і вона зажила.

У мого батька була ще одна сестра Стефа, вона теж вийшла замуж за поляка і теж врятувалася під час розстрілу у Гуті Пеняцькій. Стефа врятувалася разом із чоловіком; вони пішли на Верхобуж, а вже після війни виїхали до Польщі.

Ці розповіді я знаю з малих літ. У старшому віці на ті теми я з родичами не розмовляв і на то були вагомі причини.

Я служив в Радянській Армії, я є майор у відставці. Скрізь у документах я писав, що за кордоном не маю родичів. А там у мене дві тітки і їхні чоловіки, діти, а мої двоюрідні брати і сестри. Знаєте щоб то мені за таке було. Тому я про таке мовчав і в родині нашій при мені про таке не говорили. Через те я своїми родичами з Гуті Пеняцької мало цікавився. Про них більш докладно потріб-

но розпитати у інших моїх сестер і брата, який тепер живе у Львові, він ту справу краще знає.

ВОЄННІ СВІДКИ ПОДІЙ

Висоцький В. Колишній вояк дивізії СС «Галичина».

Фрагмент його спогадів, що стосуються місцевості поблизу Гуті Пеняцької, запозичено з праці: Висоцький В. В річницю бою під Бродами (спомин)//Вісті комбатанта. – 1978. – № 3. – С. 63).

«З початком червня 1944 р. рознеслась вістка, що Дивізія скоро виїде на фронт і то в рідний край. Не довго довелось чекати, вже кінцем червня почали нас вантажити у вагони. Їдемо на фронт, на Україну – більшого бажання вже ніхто не міг мати. Яка ж була наша радість, коли наш транспорт стримався на краю української землі, на малій станції Журавиця. В переїзді через Львів потяг звільнив швидкість. Під вечір ми в Ожидові. Наказ: «вивантажуватися». Тої самої ночі прийшли ми до Ясенева.

З 30.6.44. на 1.7.44 дальший марш на становища. По дощі, польові дороги розбиті, тяжкі, тож і люди, і коні добре намучилися, щоб до сходу сонця бути на призначеному місці. Становище нашої батареї було коло села Голошковичі. Напроти нас Суходоли і фронтова лінія нашої піхоти. Далеко напереді, трохи направо, червонів лан дикого маку, який робив на мене дуже погане враження та якесь нічим необосноване передчуття». (Висоцький М. В річницю бою під Бродами (спомин)//Вісті комбатанта. – 1978. – № 3. – С. 63).

Коментар

Із спогадів М. Висоцького видно, що дивізія СС «Галичина» почала відбувати з Німеччини, де перебувала на воєнному навчанні, шойно наприкінці червня 1944 року. Підрозділ цієї дивізії, у якому служив М. Висоцький, прибув до Ясенова, Голошкович і Суходолів перед 30 червня 1944 року. Тобто поблизу Гуті Пеняцької дивізія СС «Галичина» з'явилася через 4 місяць після її знищення.

Свідчення Михайла Хронов'я – члена Військової Управи Українського Центрального Комітету¹

Текст свідчень М. Хронов'я та подано за протоколом наради

¹ Український Центральний Комітет був легальною організацією у роки Другої світової війни, він представляв інтереси українців перед німецькою окупаційною адміністрацією Галичини. Очолював УЦК професор Володимир Кубійович. Після прийняття рішення про створення воєнних формувань українських добровольців у складі збройних сил Німеччини, Військова Управа УЦК опікувалася українськими добровольцями німецьких воєнних формувань, вона діяла на підставі Статуту затвердженого губернатором Галичини Отто Вехтером. (Колісник Р. Військова управа та українська дивізія Галичина. – Торонто: НТМ, 1990. – С. 148–150).

членів Військової Управи «Галичина», що відбулася 7 березня 1944 року. На цій нараді М. Хроновят звітував про свою поїздку до 2-го куреня 4-го галицького добровольчого полку, що розташовувався поблизу міста Броди. Текст подано за книгою: Колісник Р. Військова Управа та Дивізія Галичина. Видання друге, доповнене. – К.: Вид-во «Ярославів Вал», 2009. – С. 213–217.

«Сот. М. Хроновят звітує про свій побут у курені другому в районі Бродів. Був він в тому курені майже два тижні. Приїхавши до Золочева, до штабу 4-го полку, першого зустрів полкового Дух[овника] о.Карпінського, що сказав: «Нещастя! Хлопці хочуть стріляти німців!». З о.Карпінським поїхав сотник Хроновят до села Струтина, де стояла наша сотня «паки»¹, командир сотні, гштф², показав коні, побували й між стрільцями. Але за згодою командира сотні, їде сам в село між стрільців, розмовляє з ними – настроїв ворожих до німців, ніяких – їде далі, село Берлін, де мав бути штаб куреня, тимчасом там був штаб 5-тої сотні, а штаб куреня в Конюшкові, про що штаб полку ще не знав.

Назначено на 28.ІІ. другий Einsatz³ на Гуту Пеняцьку. (Перший Einsatz, коли впадо два стрільці, Олекса Бобак, рожд. 3.ІІІ.1908р. в Станиславові, і Роман Андрійчук, рожд. 21.V. 1924 р. в Станиславові, був 23.ІІ.1944р.). Перед цим Einsatzом мав сот. М. Хроновят розмови зо старшинами й підстаршинами німцями, вони за стрільців задоволені. Потім сот. Хроновят просить дозволу поговорити собі з хлопцями без присутності старшин і підстаршин, – на що дістає: «Bitte sehr!»⁴ Настрої серед стрільців так само добрі; кажуть, що старшини дуже добрі, але підстаршини недобрі. «Що ви собі ще бажаєте?» питає сот. Хроновят. «Забезпечити наші родини і дати нам відпустку!» – відповіли стрільці.

Далі сот. М. Хроновят говорить про виправу на Гуту Пеняцьку⁵, в якій він узяв участь у однострої німецького вояка. Рушили вони з Конюшкова й у Жаркові були на 2 год. ранку 28.ІІ.1944. Жарків – останнє село перед Гутою Пен. Вранці в 6 год. почався наш наступ: передня стежа мала 40 людей. Стрільці йшли вперед, добре билися. Увійшли в село Гуту Пен. по одній годині бою й у селі були до 11 години. Відходячи з села забрали двох убитих стрільців – 23.ІІ. – що були нагі, помасакровані. Мазури Гуту Пен. мають свою славу: знущалися вони над українцями, селян наших мордували, одному нашому священникові виврали щелепи. Все населення збіглося до костюла. Запалили село. Кожна хата була складом амуніції – тріщало, вибухали гранати. Між іншим – і жиди скривалися в цьому селі. У костюлі одного фольксдойча знайдено, що його, по допиті, командир німець від-

пустив. А наш стрілець: «Ми кров ляли, а вони його випускають!» На це дістав стрілець відповідь: «Не будь хлопе дурний! Навіщо ж ти привів фольксдойча перед командира?» Увільнений фольксдойч крутився поміж стрільців і кожному у-вічі зазирає. Йому порадили. «Гибай до чорта і не шукай тут щастя!»

У розмові зі стрільцями про деяких невдоволених стрільців, вони самі твердили, щоб мальконентів⁶ забрати. Стрільці не дістають часописів, хоч ті приходять до Повновласника до Золочева. Був сот. Хроновят і в 6-ій сотні, що стоїть у Підкамені. Тут від стрільців не було ніяких побажань. У с.Конюшкові наші люди з приходом наших СС-ів нарешті відітхнули, нарешті спали по своїх хатах, бо, до приходу туди наших СС-ів, через Гуту Пеняцьку, – яку, по відході з неї наших СС-ів, окремих німецькій відділ доцентно спаціфікував, так, що лишився тільки костюл, – вони скривалися, спокою не мали. Селяни в Конюшкові говорили: «Ми б хотіли, щоб до кінця війни ви, стрільці, були в нас!»

Цей же відділ наших СС-ів, що здобув Гуту Пен., окружив був і 500 кінноти большевиків, що верталися з півдня Галичини на північ.

Наші СС-и є у контакт з «лісом»: «ліс» вдоволений, що в Галичину прийшли СС і «ліс» за тим, щоб наші СС-и трималися в дисципліні. Виринає ще таке, чи не спитати «ліс»: Якби була амністія, чи пішли б вони тоді до Дивізії?»

Нашим СС-ам давали на вишколі 750 гр. хліба денно; на фронт ідучи, обіцяли 1500 гр. хліба денно; а дають 500 гр. хліба денно. Настрій стрільців бадьорий, добрий.

Бажання нашим лікарям признати старшинські ступні; мальконентів забрати; забрати й пол. дух. о. Карпінського.

На 12 березня припадають імянини командира 4-го полку – якийсь гостинець приготувати йому. При кінці звіту: «Питалися мене, чи знаю я, що з Варшави пішли до Дивізії два типи з завданням – розсадити нашу Дивізію знутри?»

Д-р Л. Макарушка. По сот. М. Хроновятові звітує д-р Л. Макарушка: він був у Радехівському районі – с.с. Лопатин, Сушко, Горбків коло Тартакова. Говорить про Einsatz проти большевицької кінноти – біля 1600 верхівців із 8 гарматами, що стояла в Добросині, Льобелі (Жовква), а з нашого боку було 250 до 300 стрільців. Подає опис, як виглядало оточення. Цими Einsatz-ами командує обергрупенфюрер Бок.

Сот. Хроновят: «Коли ми здобували і здобули Гуту Пен., тоді обгрф Бок літав над цим селом, а по його здобутті, він знизився їх стрільці почали до нього махати шапками, а він до них якоюсь червоною платинкою, а врешті – впадо між нас його шапка».

Далі говорить д-р Макарушка. З Радехова нікуди він не виїздив. Говорить про сам Радехів і його настрої. У цьому місті широко було розвинене підпілля наше. На три тижні перед приходом туди наших СС-ів переходили большевицькі партизани. Большевики ці зараз випитувалися за українськими націоналістичними організаціями і їх членів винищували, катуючи їх. Наприклад: наш швець приніс большевицькому командирові чоботи; командир побачив у шеврця на пальці перстень із тризубом і сам командир зараз замордував шевця. Найгірші звірства доконали тоді ці большевицькі ватаги в с.с. Туря, Трійця, Нивиці. (Наші партизани, «ліс», ні одного бою не звели большевицькими партизанами. Крім легенд – нічого більше нема – подає ред. Ст. Волинець). Селяни зраділи нашим СС-ами. В цих районах, де є добровольці наші, голосяться до Дивізії «Галичина» нові охотники. В Радехові арештовано голову українського Комітету либонь на донос одного москаля, що працює у SD; той сам москаль, що зорганізував справу «націоналістів при кінці минулого року в с Оглядіві й не було кому привітати куреня. Щойно д-р К. Паньківський, що на щастя там був, привітав курінь, бажання стрільців: дати їм лікаря, бо не мають; дати їм відпустки, бо це єдина причина «дезерції»; жалюються, що вислано їх на фронт без «Schwere Waffen»⁷; бувають випадки, що й на фронті є незброєні стрільці; і то жалюються не стрільці, а їх старшини.

Інж. Ю. Крохмалюк прибув до Збаража 5.ІІІ. ц.р. У штабі 3-го куреня «прийняли мене з недовірям, із якоюсь стриманістю». На питання: «Які бажання маєте до Військової Управи?», курінний відповів: «Ніяких! З усім звертаюся безпосередньо до полк. А. Бізанца». Чи вдоволений за стрільців? «Хлопцями я вдоволений. Правда, двох хлопців не вернулася з відпустки». В цім моменті ад'ютант курінного: «Один уже вернувся. Не вернувся на час, бо свиня здохла».

Сотні 3-го куреня стояли: Залізи, Шельпаки і Доброводи. Розмови зі стрільцями: часописи дістають, їсти вдосталь мають; старшини на курсі були гострі, тепер добрі; нарікають стрільці на підстаршин. Був випадок, що підстаршина німець ударив нашого стрільця, а цей зараз же віддав, підстаршина витягнув револьвера, а стрілець кріса наставив – і розійшлися. Це діялось уже тут Галичині. Населення дуже прихильне до стрільців. Стрільці до ОУН теж наставлені прихильно, тільки кажуть: «Ім треба вісім місяців військового вишколу, щоб ставити їм яйця». Про 5.ІІІ. ц.р. у Збаражі оповідає: «Пополудні шукав я якоїсь квартири. Прибув у штаб якогось німецького корпусу, старшини якого теж розійшлися шукати квартир. Я розмовляв з нашим Повновласни-

ком про евакуацію родин наших добровольців, а він на це сказав: небезпека ще не грозить, фронт далеко. Була либонь година 18, як у місті зчинилася метушня, а там і стріли – большевики увігналися в місто. Навмання подався я на станцію і вдалося мені виїхати ще до Тернополя, а звідсіля за папіроси, маючи документи необхідні в порядку, дістався до Львова. Протокол описав Михайло Остерверха».

Примітки

1. «Паки» PAK (Panzerabwehrkanone), протитанкова гармата.
2. Гштф – гауптштурмфюрер, військове звання у військах СС, рівноцінне чину капітана.
3. Einsatz – «бойова дія».
4. «Дуже прошу».
5. Гута Пеняцька – польське село біля Бродів, один з центрів польського підпілля, стало темою багатьох польських публікацій, які займаються історією чи навісвітленням польсько-українських стосунків під час Другої світової війни. Див. О. Матла: «Справа Гуту Пеняцької і джерела», «Вісті комбатанта», ч. 1 (93), 1978.
6. Польські автори твердять, що дивізія «Галичина» брала участь у тій акції. Насправді брав участь 2-й курінь 4-го галицького добровольчого полку разом з німецьким відділом. Добровольчі полки 4–7 були сформовані без відома українських чинників, німецькою порядковою поліцією, яка була окремою службою від війська СС, і ті полки Дивізії «Галичина» не підпорядковувалися. Всі офіцери й підофіцери були німці. 4-й полк дислокований в Галичині для боротьби з комуністичними партизанами, які теж стаціоналізували певний час у Гуті Пеняцькій. Частини 4-го полку були підпорядковані т.зв. бойовій групі «Райнгольд» (Rheingold), а 3-й батальйон XLIX танкового корпусу. Див. Роман Колісник: «Історія 4-го добровольчого полку», Вісті комбатанта, ч. 2, 2008.
7. Мальконент – нарікайло, невдоволений, скигляр.
8. Schwere Waffe – важка зброя.

Коментар

Свідчення Михайла Хроновяте а надзвичайно важливі, бо це, поки-що, єдині відомі письмові свідчення людини, яка була серед українських вояків 2-го куреня 4-го галицького добровольчого полку СС, що разом з іншими німецькими військами брав участь у захопленні Гуту Пеняцької 28 лютого 1944 року. Із цих свідчень видно досить принципові речі.

Повідомлення військового капелана о.Карпінського про настрій українських вояків, які «хочуть стріляти німців». Священик не назвав людей, але звернув увагу на настрої українських солдатів, які підпорядковувалися німецьким офіцерам (старшинам) і підофіцерам (підстаршинам). Такі настрої турбували Військову Управу Українського Центрального Комітету, бо загрожували звести нанівець зусилля про створення українських воєнних формувань у складі збройних сил Німеччини.

М. Хроновят повідомляє про дві бойові операції (Einsatz) проти Гуту Пеняцької та зазначає, що під час першої, яка мала місце 23 лютого 1944 року загинуло двоє українських вояків, Олекса Бобак і Роман Андрійчук. Тіла яких забрали у Гуті Пеняцькій щойно 28 лютого 1944 року. Виникає запитання: що було з тими тілами у Гуті Пеняцькій впродовж п'яти днів?

М. Хроновят говорить про виправу на Гуту Пеняцьку 28 лютого 1944 року. З Конюшкова вояки прибули у Жарків на 2-гу годину ранку, о 6-й вже розпочали наступ, а об 11 годині повернулися у Жарків. Відходячи із Гуту Пеняцької вони забрали «двох убитих стрільців», що були, нагі і помасакровані».

Важливими є свідчення М. Хронов'яте про наявність у Гуті Пеняцькій поляка-фольксдойчера, якого німецький офіцер після допиту відпустив.

Але чи не найважливішим свідченням М. Хронов'яте є те, що він називає керівника айзацканди, яка здійснювала захоплення і знищення Гуту Пеняцької обгрф (обергрупенфюрер) СС на прізвище Бок і те, що він здійснював керівництво операцією з літака.

Разом з іншими свідченнями очевидців: селян сіл Жарків, Голубиця і Пеняки, а також тих, поляків, хто вижив у самій Гуті Пеняцькій, факти названі М. Хронов'ятею щодо німця-командира та літак є ключем для відтворення цілісної картини подій що відбулися у Гуті Пеняцькій не лише у день її загибелі 28 лютого 1928 року, а й подій що їй передували і причин, які до цього призвели. Що стосується звання Бока, то у записі свідчень М. Хронов'ятею вкралася помилка. Обергрупенфюрер СС – це високе генеральське звання, рівноцінне генерал-полковнику. Цілком зрозуміло, що у такому чині нічого робити у Гуті Пеняцькій.

Німецька Вікіпедія знає лише одного високого чина СС – Фрідріха Вільгельма Бока, оберштурмфюрера СС, а з квітня 1944 – оберфюрера СС (це звання між полковником і бригадним генералом). Цей Ф. В. Бок з жовтня 1943 р. до квітня 1944 р. командував 4-ою поліцейською моторизованою дивізією СС і водночас виконував обов'язки керівника айзацканди, тобто підрозділу для виконання певних бойових завдань, як правило – спецоперацій по боротьбі з партизанами. 4-а поліцейська дивізія СС була сформована у Сілезії, у її складі переважали сілезькі поляки та тамтешні поляки-фольксдойчери. Взимку 1944 року 4-а поліцейська моторизована дивізія СС перебувала на Дністрі, тобто у якихось 100–150 км від Гуту Пеняцької.

Ця незвичайна вистава за участі всіх присутніх і спеціальної гості театрального фестивалю «Молоко» Олени Горобець відбулася в рамках фестивалних подій.

І після неї залишилися не лише дуже смачні спогади, а й певні серйозні роздуми на тему виховання дітей та залучення їхньої уваги до книги. Навіть якщо це поетичні спроби достукатися до дитячих сердець і пробудити в них добрі почуття. А, судячи з усього почутого і побаченого, а головне, співпережитого під час цієї презентації, пані Олена не лише талановита поетеса, мама двох синів, а й людина, яка має неабиякі педагогічні здібності та

валися ними в танці. Не щодня ж таке побачиш.

Але ось що ще цікаво. По завершенні презентації всі учні зробили поетеси «царський подарунок». Ним стали малюнки до віршиків з книг.

А ще під час цієї події поетеса зачепила навіть тему гендерної політики. Є в її книжці вірш «Не дитяча справа» в якому ведеться полеміка про те, що футбол не дівчача справа. Надихнула її на ці роздуми розмова з власними синами. А закінчується він словами: «Бо ці капосні дівчатка нам, хлопцям, забили вже третій гол!» От і здогадайтеся самі, на чиему боці перемога і на цьому полі. Сміялися і діти, і дорослі.

ОДЕСЬКИЙ КНИЖКОВИЙ МОЛОЧНИЙ ПІСЛЯСМАК

дар комунікації з дітьми. Адже запланована організаторами на 45 хвилин презентація її книг була такою цікавою і різноплановою, що здавалося, й час промайнув, як одна мить. А присутні на цій презентаційній виставі школярі одеської школи № 95 іще довго не хотіли розходитись і розпитували авторку про все, що їх цікавило. Питали про те, коли і в якому віці вона почала писати, чому і як народився той чи інший віршик, який вони прочитали в її збірочках «Кіця з Кропивницького та її друзі» і «Горобці-молодці». А ще цікаво, що дехто зі школярів навіть напам'ять вивчив ті, що стали улюбленими, і прочитав їх у залі для всіх. І це ще не все, бо цю книжкову презентацію я не без причини назвала «театральною виставою» чи дійством, яке промайнуло, як одна мить. Адже через кожні п'ятнадцять хвилин Олена Горобець запрошувала всіх охочих потанцювати. Декламуючи віршики «Лісовий рок-н-рол», вмикала рок-н-рольну музику й організовувала «книжкові танцюльки». Танцювали в залі лише дівчатка. Хлопчики замріяно по-сміхалися, не підводячись. Не дарма ж кажуть, що чоловіки люблять очима... Мабуть розглядали своїх однокласниць і милу-

А ще зворушливою була участь у цьому, навіть танцювальному, дійстві, мами вже майже трьох дітей Насті Журавель, яка ось-ось мала народити свою Соломію. Її обличчя сяяло від щастя, а радість від спілкування з дітьми відчувалася в кожному слові і навіть просто в теплоті її голосу.

Олена Горобець приїхала на фестиваль з Кропивницького і дуже делікатно і зрозуміло пояснила дітям, чому її рідне місто нині називається так, а не Кіровоградом. Розповіла про Марку Кропивницького та корифеїв українського театру з його оточення, яких ще за життя визнавали не лише в Україні а й далеко поза її межами. Яюсь так просто і зрозуміло розповіла про це дітям, які дуже уважно слухали.

І ще важливим є те, що до цієї події поетеса вбралась у дуже колоритний костюм. Як актриса з гарного театру, яку спочатку сприймають очима, а згодом не можуть забути жодного сказаного нею слова.

Бо, зрозуміло, яку кіцю не потягне до молочка... А тут цілий фестиваль молочний відбувається!

Леся САМІЙЛЕНКО

КОЖЕН ЗАЛИШАЄ СВІЙ СЛІД НА СВОЇЙ ДОРОЗІ...

Так думаю я і на такі роздуми мене навела зустріч в Одесі, під час театрального фестивалю «Молоко» з молодим автором-початківцем Валерієм Ананьєвим.

Лариса БЕЗСМЕРТНА

Я свідомо називаю його автором, адже його книжка «Сліди на дорозі» – це спроба висловити свої почуття і переживання, а на рівні підсвідомості й допомогти таким, як він сам, повернутися до мирного життя.

Валерій Ананьєв – один з тих, кому пощастило вижити після всього, що нині переживає Україна на Сході. Він – один з учасників АТО, який самотужки реабілітувався після фронту, і його досвід може бути цікавим не лише його побратимам, але й тим, хто ще не знає смаку і запаху пороху та крові. На фестиваль в Одесу він приїхав на запрошення свого друга Михайла Журавля, і в рамках фестивальної програми відбулася презентація його книжки та зустріч з одеською публікою. Мені здалося, що багато хто з присутніх на презентації вже мав уявлення про автора і навіть про його першу книжку, бо запитання були доволі влучні. Судячи з усього, ця подія привернула увагу великої кількості громадян міста. Дехто прийшов познайомитися з автором, придбати книгу і, читаючи її, разом з автором пройти нелегкий шлях воїна АТО, а згодом і туриста, який опісля всього напідорожжувався світом.

Про особливості вибору методу адаптації та реабілітації у випадку з Валерієм Ананьєвим варто розповісти окремо. У цьому матеріалі зроблю спробу коротко описати шлях його повернення до мирного життя, бо його книжка може бути дуже цікавою для фахівців з питань адаптації та реабілітації та сотень тисяч таких, як він.

У розповіді перед аудиторією автор неодноразово торкався мовного питання, адже писати українською так, як цього потребує літературна творчість, – справа дуже відповідальна. І кожна інтелігентна людина це добре розуміє. Таким є і Валерій. Тому згадував письменників, книжки яких купував на книжкових ярмарках та в книгарнях. Обирав найкращі за мовним узором і намагався викладати свої думки на такому рівні. Я книжку вже прочитала. Скажу, що

перейнялася деякими розділами, у яких цього автора, не помиляючись, вже можна і письменником назвати. Поки ще не відомо, чи література і письменництво стане справою життя Валерія Ананьєва, але його книжка одна з тих, яка є дуже корисною у наш час для багатьох. Хоча у передмові автор пише так: «Не хочу вам брехати. Ця книга не про правду. Вона про те, що боліло особисто мені і чим я мусив поділитися. Вона про мій біль, емоції та відчуття. Сюжет побудований на моєму баченні світу на різних етапах життя. Сюжет книги про емоції.»

Тож до сказаного можна додати те про що Валерій розповідав уже перед аудиторією спокійно і доволі впевнено. Адже людина сильна і творча завжди відчуває атмосферу доброзичливості й уваги до своїх слів. А вона того вечора була позитивною на сто відсотків. Адже це була зустріч із чоловіком, який після фронту вирішив просто подорожувати. Об'їхав чи не півсвіту і на власні очі побачив Європу, за вступ до співтовариства з якою воював і зробив свій громадянський вибір ще до кон-

флікту з РФ. Справді, у нас усе ще не так, як там. А там не так усе й ідеально, але краще, і зрозуміло, в чому й чому. Але, як кажуть, краще один раз побачити, аніж сто разів почути. І, залишаючи свої неповторні сліди на своїй власній, обраній тобою дорозі, ти залишишся вірним самому собі. А це чи не головне, що мучить душі і розум тих, хто пішов боронити Україну. Їх вже сотні тисяч таких, але кожен з них прагне розібратися зі своїм вибором і знайти свій шлях до мирного життя.

Валерій Ананьєв уже зробив свій внесок у допомогу таким людям. Після прочитання книги стає зрозумілим і те, що пережите ним, і втрачені друзі та побратими ніколи не дадуть спокою його душі й розумові. Вони керуватимуть його помислами і діями завжди і на кожному кроці. Але крок за кроком ці спогади для сильної духом людини стануть лише спогадами, а життя не втратить сенс за будь-яких умов та обставин. Для чоловіка розумного і сильного це стає школою життя, яку пройти і закінчити не лише не соромно, але й почесно.

ПРОХОЛОДНЕ ОДЕСЬКЕ «МОЛОКО» З ОСІННІМ ПРИСМАКОМ

Не подумайте, що йдеться про прохолодні враження від чергового, але особливого, присвяченого десятій річниці одеського культурного центру Фестивалю театрів «Молоко». Відбувся він у нетрадиційний час, бо всі минулі роки відбувався в середині літа, і його охрестили «парним молоком», бо температура в Одесі була під сорок.

Леся САМІЙЛЕНКО

Актори і глядачі змушені були побувати не лише в театрі, але й приймати а la саунні процедури. Але до них організатори обіцяють ще повернутися, бо десята річниця відбувається не щороку, а влітку в Одесі особливо комфортно за будь-якої погоди.

Десяту річницю і фестивальний проект цього року підтримала Національна спілка театральних діячів і доручила одному з членів журі, театрознавцеві Олегу Зайцеву передати не лише щире подяку, а й оригінальні подарунки, приємні на смак і такі, що тішать

Михайло ЖУРАВЕЛЬ

ографічної школи «Акторко». Вони стали лауреатами фестивалю, адже соціальна драма Людмили Лінник «Між нами» – це віддзеркалення проблем сучасних школярів, і грали її ті, кому знайомі всі перипетії становлення особистості в соціумі. А ще всі івано-франківці чи не найактивніше брали участь у танцювальних флешмобах, на яких член журі з Києва Гліб Григор'єв навчав усіх бажаючих танцювати, як ви думаєте, що?... Здивувалась і я, бо

по собі присмак терпкого і водночас солодкого... Присмак вічно потрібного геніального слова й акторської відданості улюбленій справі.

Для мене цей день завершився триумфально. Так буває, коли насолоджуєшся відкриттям за відкриттям. Адже «Баба Прися, або на початку і наприкінці часів», вистава, з якою на фестиваль приїхали найкращі актори херсонського обласного академічного музично-драматичного театру ім. М. Куліша, як кажуть, «Порвала!». Ця трагікомедія за п'єсою Павла Ар'є здавалась того вечора такою, що може бути оціненою лише гран-прі. Але в цьому і полягає креативність «Молока», що апріорно на цьому фестивалі нічого неможливо вирахувати.

Пізніше всі очі ще мали змогу побувати глядачами і учасниками цікавого театральномедитативного сеансу, який давали Кишинівські учасники студії театральної імпровізації ЗаО. Під час «Ковчег «АПОКАТАСТАЗИС» нас навчали слухати тишу і розуміти те, що всі, хто заслужив порятунку і має шанс стати «пасажиром» Ноевого Ковчегу, мають пам'ятати про те, що за цим стоїть обов'язок рятувати ближнього свого, і, що більше таких буде, то легше нам усім буде пережити...

І ось наступний день завершився саме так, як все у людей розумних і мислячих відбувається.

Зранку ми всі перейнялися боротьбою з «Драконом». Активності присутніх у залі не було меж, адже музична вистава за п'єсою Євгена Шварца у виконанні юних акторів, учасників одеської музично-театральної студії «Рандеву», не могла залишити байдужим нікого. Дракона поборолі разом із членами журі, які присудили цій дитячій виставі одну з перших нагород. Хоча мені як киянці не менш яскравою і талановитою здалась і наша казка «Бу-ра-ті-но» в стилі хіп-хоп, яку так добре ви-

саме так відчують й досі скацпащення українців творчі люди. Такої «Лісової пісні» точно в нашому театральному лісі ще не було. Є поле для дискусій і роздумів, але талановитий продукт завжди потрібний.

І ось настала так звана і довгоочікувана днина, коли Київський академічний театр на Лівому березі Дніпра таки вразив усіх своєю версією пустотливої комедії за твором Шекспіра «Дванадцята ніч, або що захочете».

Інноваційним у цій виставі було майже все. Але багатьох із моїх знайомих вразила прекрасна, професійна гра монолітної акторської команди. Адже більшість, та чи й не всі актори були студентського віку. І в старих перевтілювалися та грали так, як ті, хто дуже хоче потрапити в цей театр. Для мене не новина, що до цього театру потрапляють найкращі з найкращих і найталановитіші, незважаючи на вік. Проте обдарованість – це не завжди дорого до успіху. Багато залежить від тих, хто обирає і дає шанс проявити свій талант. І тут багато що залежить від режисера, який вірить або не вірить у своїх обранців. Дмитро Богомазов справді має талант розпізнавати майбутніх зірок.

Звичайно, це вже було гран-прі фестивалю «Молоко», що відбувся за чудової, але вже осінньо-прохолодної погоди, яка аж ніяк не вплинула ані на загальний настрій, ані на післясмакову насолоду згадувати про цю подію.

А якщо врахувати, що родина засновника фестивалю, директора і художнього керівника Одеського культурного центру Михайла Журавля та його надзвичайної дружини пані Анастасії збагатили лави одеських театралів донечкою Соломією, то... Думала, що вже мене нічим не здивують, але героїзм Насті Журавель, яка разом зі старшою донечкою та сином і Соломією, яка до закінчення фестивалю не хотіла народжуватися, щоб і батькам не заважати його успішно провести, і самій нічого не пропустити... Це, звичайно, мої жартівливі спогади і коментарі, бо такі в Одесі, мабуть, за будь-якої погоди все по-одеськи не лише весело, а й тепло.

Київ-Одеса

Журі фестивалю співає Гімн

око. Хто ж не любить згущене молоко, та ще й з логотипами фестивалю? Все в організаторів «Молока» так. З креативністю на цьому фестивалі – все гаразд!

Відкривався фестиваль виставою, яка торік отримала гран-прі. І це були неймовірні «Звірячі історії», які розповіли актори харківського Театру 19. Вдруге пощастило і мені насолодитися маленькими комедіями Дона Нігро, так талановито і яскраво поставленими режисером Ігорем Ладенком, який цього року вже був і членом журі, і ведучим майстер-класів.

А наступний день фестивальної феєрії запам'ятався виступом юних акторів, які є учасниками Івано-Франківської театральномедитативної школи «Акторко».

довелося згадати молодість і старий твіст і чарльстон, адже післяфестивальна вечірка відбувалась у стилі «Electro Swing», тобто того, що називають «часом Гетсбі». Бачили б ви, які костюми в стилі ретро підготували ці учасники і які веселі та пізнавальні були ці майстер-класи! З івано-франківцями танцювали одесити, харків'яни, кияни, матусі, бабусі і керівники колективів.

Ностальгічно закликала на перегляд вистави за твором Марини Цветаєвої «Крисолов» одеська локально-театральна студія «Голос Джельсоміно». Прекрасне виконання вже позабутого тексту великої поетеси, забарвлене музичним твором одного з юних учасників колективу, залишило

Подарунок – вишиванкою

ЗИМА

Зима – це час на себе. Органний акорд тиші. Спадання снігу як благодаті. Як плину життя. Як прекрасної миті. Повільний потік білих, показаних нам лептонів, нізвідки в цей день прилетілих, і відлетілих в глибини бездонні.

Біле близьке і далеке, біле нарешилі повсюдне: спокійне і прохолодне, незмінне і неосудне. Лягає чистим на темне, відбілює розум і душу. Своім мене розумінням запрошує не бояться майбутнього, то й не мушу.

Такої мандрівки не страшно. Така, навпаки, вабить. Чекаєш, як згадки про небо, в яку мулетути у хмарах. Вони залишаються знизу, і лінія океану дві сині, а то й блакитні безмежності дотуляє – і ти піщинка, перлинка у мушлі нірвани.

ВЕСНЯНА ОДА

Мружачись, весно, тебе зустрічаю, зраділа, я! Світла ловці сіті згуцують, бруньки, в гілках. Сніг зеленіється, вістрям пророслим пронизаний.

У РИТМІ ДОЩУ

Дзвінка ЛЕГІТ народилася і виросла у Львові. Закінчила музичну та середню загальноосвітню школи. Вчилася в ЛНУ ім. І. Франка на біологічному факультеті. Отримала Червоний диплом. Відмовилася від педагогічної кар'єри, працювала інженером в одному з науково-дослідних інститутів. Дисертацію написала і захистила у Відні. Доктор, старший науковий співробітник. Досліджує стовбурові та онкоклітини. 52 роки, заміжня, має двох дітей.

Пісеньку твою, зимою перервану, шпак. Ще не тепло, ще на пальтах заціпнуті гудзики. Ввечері хочеться ноги закутати в коц... чаю з цитриною... трохи грайливої музики... Чом би не виграти завтра веселий джекпот?.. Ранок запахне теплом і ґрунтовою прілістю. Кисню ловці, риби, жадібно втягують в рот

Свіжість – фіалками берега лінію встелено, і голубіє ще вчора понурий ставок. Погляд захоплює раптом негадане видиво: Небо підскочило й легко, прозоре, пливе. Сонце сміється, яскраве, і світлом окрилене, Все, що вагалось, зелене, радіє й росте! Миті ловці до магнолій квітучих збираються, Камери фоткають цвіт і у квітах – ловці.

Трави ростуть, пледи крізь і тіла пробираючись. Гомін зростає, ляскоцуть пташки звідусіль.

Спраглі потіхи, старі підсуваються з кріслами ближче до вікон і небу назустріч встають: деь там лелеки здаля і з дитинної вічності вже надлітають і їх, молодих, впізнають.

СКЕРЦО ВЕСНИ

1. Початок

Тіні довгі вляглися. А, кажуть, весна на поріг... Ти різка і примарна, і наводиш пронизливий холод. Чорним оком незмигним зими видивляєшся слід, І сліпучим промінням самотній підсилюєш голод.

2. Березень-предтеча

Голодний, худий, невмиваний, чорнотою і сонцем розметаний, радієш теплу близькому, страждаєш виснажливим нежитем. Прочищуєш горло пташкою, відмовчуєшся ліниво, пориваєшся бігти, радісний, залагаєш в нору, знесилений. Неспокійно над і під хмарами, і тобі на душі незатишно. Поривався б до танцю вихором, А з дощами сльоза капає... Берег річку не стримає, зірветься скреслий лід і піде зі скреготом, –

скочиш в човен і з буйним паводком полетиш у весняний легіт!

3. Прощання

Металом ніч гуде, звідки й вітер! Темряви кілька годин – і прийде літо. Цвітом в стилі годе заврожайілись лиси, – Відлетіла весна вночі... пахнуть квіти...

ВУЛИЧНІ МУЗИКАНТИ

Саксофоніст

Крихка верета липового цвіту Притишила забави малюків. Топ-топу-топчуть! пахне літо! І мружачуться від сяючих дахів. А саксофон збирає перехожих – Це майстер заробляє на обід. Він чимось сам на спалах сонця схожий, Ціною в золото... Сміється з мідяків.

Віолончелісти

Двійко тиснуть смичками струни – Віолончелі не мають шансів: Штамповано крехчуть тирсові труни... Ні тобі смутку, ні тобі танців.

Піаністка

А зірвати б сонату, та звуки заглушать клаксони. Перехожі пройдуть, бо не в ритм, і не це в голові.

ЦЯ ТИША...

ЦЯ ТИША...

Ця тиша між нами така красномовно-палка... Теплом розімлілим свідомість колисану ніжнить, і хлюпає в серці по-давньому гостро і свіжо, у просторі часу вразливістю слова крихка...

щоб серцями черстві пом'якшали, щоби темні душевні закути у живім співчутті інакшали. Я хотіла би зошит списаний розпочати новою сторінкою... Та з людською душею і рисами зостаюся всього лише жінкою.

2012

ЦЯ ТИША МІЖ НАМИ

дорожча за музику слів... О, як же це гарно – уміти мовчання читати, що тане у серці зі смаком солодкої вати і ніжно заводить у солод замріяних снів...

2012

ТАК АЙСТРО-ЧОРНОБРИВЦЕВО

Так айстро-чорнобривцево в саду гойдає дні свої останні літо... І все у ньому чинно, до ладу, і неба просинь, сонечко і вітер, що лагідно, мов дотиком руки дбайливої торкається волосся, цілунком пустотливим до щок.

І ми, мов діти, днем погожим, босі, усміхнені і радісно-хмільні колишемося на гойдалці блаженській. Вбираєм пахоці погідно-осяйні і щирий усміх лагідної неньки, і мірне «жу» бджолиної рідні, що поряд нас снує собі невтомно. І лине день до сну... В наступні дні так швидко, так нестримно, так карколомно...

2012

ВСЬОГО ЛИШЕ

Я хотіла би бути тихою, геть без норіву і покірною, заглядаючи в очі лихові, стати долі зрадливій вірною. Я воліла би бути безмовною, із умінням схилити голову... Під важким тягарем – невтомно, і взірцевим смиренням кволому. Я хотіла б не мати розуму, ні чуття, ані думки власної, щоб не сивіти в довгих роздумах і сльозою свічі не гаснути. Я хотіла б уміти плакати,

ГУСТИМ ТУМАНОМ РОЗТОПИЛАСЬ НІЧ

Густим туманом розтопилась ніч і гусне осінь у серпневім ранку... Зійшла душа із шальок проти-рідч і всілася на втишеному ланку. Загострені до відчаю чуття усеньку ніч бороли снів утому, будили нерозумне маяття, тривогу безвідставну незникому... Чому ж вона сполохана така? То ж тільки вкотре проминає літо. То тільки сум біліший молока у тім серпанку ранішнім розли-тий...

2012

Адель СТАНІСЛАВСЬКА.

Справжнє ім'я – Олександра ФЕДО-РІВ, народилася 12 січня 1976 року в селі Марківцях Тисменицького району Івано-Франківської області. Батько родом із Полтавщини, мати із Франківщини, тож справедливо вважає, що має у рівних долях суміш полтавської і прикарпатської крові. Мешкає і працює в Івано-Франківську. Авторка двох збірок поезій «Во ім'я любові» (в-во «рМа», 2010 р.), «Мереживо душі» (в-во «Лілея-НВ», 2012 р.) та збірки прози «Правда і кривда» (в-во «Український пріоритет», 2016 р.). Книжка прози «Правда і кривда» відзначена міжнародною премією ім. Пантелеймона Куліша.

У ОСІНЬОМУ ЛЬВОВІ ДОЩ

У осінньому Львові дощ, Парасольков парад строкатий, І бруківковий глянець площ На відлуння ходи багатий. Деь між звуками кроків тих Заблукали мої у часі Між будівель оцих старих, У краплин затяжному вальсі... Лле у душу тепло камін Попід древнім склепінням вежі, А на фресках старезних стін Відблиск свіч, ніби блиск пожежі. У горнятку парує чай, Двійко душ зігрівають словом... І якщо на землі є рай, Нині він у дощі над Львовом.

2012

О СВІТЕ МІЙ...

Цей світ догори вже дригом! О Боже, який се світ... Шалена нестримна дзиґа на піку марнотних літ, у верші сліпого часу, на схилі довіри дням... Не цмулити б цю відразу – убити в душі ягня! Не мучитись, не любити, не пити жалю напій, нещасний нужденний світе!.. О світе, коханий мій...

2012

НЕ БІЙСЯ

Не бійся говорити про любов... Не бійся правди, що життям напита. І серед білобарви хоругов не бійся дрібку кольору пролити. То все наука... Не усякий хист дається легко рівно без натуги, ба навіть вітер обриває лист лише, як люта викрешеться хуга. І навіть річка добру перегать ламає тільки, як нагужить води. А рани серцю зовсім не болять, як серед сонця губиться него-да... Не бійся навіть чорних кольорів, вони не здатні світле погубити, і що б там розум серцю не велів – відважся душу щирістю налити.

2012

«...піаніно із тилу на ребра про-
смалені схоже...»
І незручно: король інструментів –
в юрбі...

Арфіст

Ти ба, арфіст! Ковбой патлатий
У капелюсі і при шпорах
на арфі грає! Пробігає
По стеблах ніжно. От джигун!
Чудуємось. І мимохить
Очима револьвер шукаєм...

Лагиноамериканці

О, що за ритм, і що за звуки!
Європу вивести зі скуки
Лиш цей вогонь спроможний гені-
альний.

...Маленькі інківські квартети
Собою подих забивають.
Прострацію з місцевих вибива-
ють.

Гітаристи

Нас для неї нема – вона дивиться
в очі йому,
Другим номером в парі шалено
акорди зриваючи.
Він трима на колінах коханку
свою,
Всю жагу без усмішки в гітару
вливаючи.

Акварелі

Бліда голубінь
і небесна молочність...
Чорніюча твердь,
золотіючий день...
Бриніння полів,
шелестіння покосів...

Спустило... відбуло...
Спас... передосінь...

Серпневе небо! Поле голубе,
Білими брижами бороноване,
Серпанками встелене по краях,
Золотою криницею поєне.
...Зірветься вітер вночі різкий,
Затьмарить усе листом,
Кольчій врожай сірих дощів
Пролетить на світлячків місто.
Потоком линутиме вода,
На вікна кине густе намисто.
Сухий цвіт забере, віднесе вона,
Закрутившись шалено містом.

Акварелями вітер розмазав
Біле тло понад тлом голубим,
Олівцем різким білим приладив
Місяць повний між цим і тим.
Вересневе світло усюди,
Павутиння іще нема.
Легкоході ідуть люди
І легка моя теж хода.

ЯПОНСЬКІ ВПРАВИ**1. Цикл цвіркунів.**

Бастилію взято!
Цвіркуні від сьогодні
Шаліють в траві.
...Минула Покрова,
Нема цвіркунів,
Ранки стали холодні.

**2. Ремонт трамвайної колії
у Відні та Львові.**

Блоки, пісок, цегата,
Тиждень – і їде трамвай!

Міні-шедевр.

...Бруд, болото, гидота.
Півроку зупинки нема:
Мега-яма...

**3. Приміські пляжі Хорватії
і Криму.**

Пообідне сонце
Над морем, галькою,
Пляжниками. Гомін!
...П'янь, срань, дрань:
Сародічі вассаєдінілись.
Ідилія Кримнашу.

4. ЄЧ 2016.**Збірні Ісландії
та України**

Є м'яч, ворота, поле і навколо
Ісландія сидить – як з міста всі од-
ного.
– Ми граємо і будемо вигравати!
Де ті суперники? Вперед, атаку-
вати!!!
– А що це, поле?! А чого свис-
тять?
А що так довго?? Ніженьки бо-
лять.
А ми так швидко не привикли гра-
ти!
А, може, краще б ми поїхали до
хати?..

МАНДРІВКИ

Маленький острів, мила Лампе-
дуза,
з пляжу на пляж гуляє свіжий ві-
терець.
Кудись пливе без поспіху медуза...
Гребе до берега наляканий пла-
вець:

– Акула! Близько! SOS! Мені ка-
пець!!!

Над берегом зеленим Танганьїки
літають хмарами зажерливі мос-
кити,
рядочком повлягались крокодили
–
ідилія! І щезли гамадрили!
Вони в дорозі ледь мене не з'їли...

Куди летити, мій друже невгамов-
ний?
В яких краях тебе ще не було?
– Лечу в Самоа, потім в Гонолулу.
Там море, пляж, вулкан Мауна-
Лоа,
І кава з запахом кокоса і моноа.

Зайшло вже сонце і вляглися тіні,
Твій силует помітно вдалині.
Зі всіх доріг одна – додому нині.
Вода зігріта, твій рушник на
тині,
Ще трохи – і засядем при гостині.

СПОГАД

Моє теперішнє і майбутнє не на-
лежать тобі.
Та в минулих думках – ти,
тільки ти.
І інші стерлися лиця і забулися го-
лоси,
відлетіли всі чари
тих, хто радість у серце несли,
залишивши на спогад свої імена...
Та в моєму минулому – ти,

тільки ти.

У якому з світів я хотіла б коха-
ти тебе,
але ти не приходиш до мене
у сні...
Проганяю тебе навіть звідти.
Ти – мій вічний вигнанець
з кохання,
у якому був тільки ти...

ВАЛЬС У РИТМІ ДОЩУ

Вальс у ритмі дощу,
І рука на смичку...
І всі ноти у зливу
Потоком летять!
Струни в такт мерехтять.
Шелестять тіні шовкові, атлас-
ні тіні, примарні!
Ти мовчиш, я мовчу.
По паркету лечу...
І надійна рука
Завжди твоя,
Ніжна й тверда,
Веде і підтримує в шалі, у вихорі,
в танці!
В музиці тільки удвох
Досягли вже зірок,
І лунає гучніше
Від вітру, дощу, і від грому:
Вальс моїх почуттів, вальс твоєї
почуттів,
Вальс мелодій, народжених разом
тобою і мною!
Кольорова гроза
Серед ночі мина.
Ще спалахує патина бозу.
Та вже видно зірки,
І потоки води
по бруківці відносять пасажі із
вальсу нічного.

ЧЕРЕЗ ПРІРВУ ШАЛЕНИХ ЛІТ

Ми дивились одна на одну...
Через прірву шалених літ,
через відстані даль холодну
визирали свій юний світ...
Очі в очі... Ті самі очі –
ледь помітним серпанком сум.
Ніжне личко, ще геть дівоче,
вже захищене плином дум.
Тихий голос. Звикаю знову –
поза часом він став чужим...
Ловить вухо неквапну мову,
око – рухи, а поза тим
серце стислось – уже сумує...
Як то живо крокує час!
Та журитися не пасує,
що не стало колишніх нас...

2013

НЕБЕСНИМ ЯНГОЛАМ

Все більшає наших Янголів...
Все небо укрите крилами,
а біль, що болів – не виболів,
на тілі землі – могилами...
Тут квіти, хрести... горбочками
притулок синів під фамами.
Зарубочками, стібочками
рубцюється серце Мамине...
Терпи, моя Нене, Ненечко!
Нещасна твоя година е...
До раю стезя вузенечка...
Ще й громом над нами гримає,
і блискає нам, і хмариться,
не видно просвіту Божого...
Молімся – впадуть примари ці,
розплідника зла ворожого!
Між зорями сотні Янголів,
що нас затуляють крилами.
Ще біль нам за них не виболів,
ще тужить над їх могилами...

2014

ЖІНКА

Я та, що тримає світ
у стерплих тремких долонях,
що губить щоденний крок
між гуку і суєти,
життям – навмання убрід
і аж до зими на скронях,
вплітає лелійність мрій
у інші живі світи.
Я та, що не знає сну
під склепом повік утоми,
що завше чатує час
у плині земних скорбот,
гаптує життя канву
любов'ю... і до оскоми,
до крові із мозолів
байдужості жне осот...
Я та, що живе, мов птах,
з удосвітків і до смерку
серпанком подоби крил
спішить обійняти день,
стоїть на семи вітрах,
в небес загляда люстерко
і, молячись, силу п'є
з його благодатних жмень.
Я проклята і свята
слугиня чужої волі,
і кара, і Божий дар,
і гострий Митця різець.
Я мати і сирота,
жадана й чужа до болю...
Я та, що голубить світ.
Творіння його вінець...

2015

Рубрику «Мить поезії»
веде Василь КЛІЧАК.
E-mail: vc-prosvita@ukr.net

ІНГУЛЕЦЬКІЙ ШКОЛІ – 50

Своє 50-річчя Інгулецька За-
гальноосвітня школа І–ІІІ ступе-
нів зустріла 5 жовтня 2018 року
д широкому колі друзів. На свя-
то прибули і перші випускники
з усіх куточків України та із за-
морських земель – Ізраїлю, Пор-
тугалії, США, Канади, Німеччини,
Польщі та Чехії. У своїх виступах
керівник Методичного відділу Бі-
лозерської районної державної
адміністрації Григорій Задніпр-
ний, заступник голови Білозер-
ської районної державної адміні-
страції Віктор Корнієнко, голова
Правління Херсонського облас-
ного об'єднання Всеукраїнського
товариства «Просвіта» імені Та-
раса Шевченка, поет Олег Олек-
сюк, директор школи 1982–1999
років, учитель історії Лідія Пові-

лайтус та інші висловили слова
вдячності його величності Вчи-
телю за тяжку копітку працю,
за високий рівень знань, нада-
них у сільській школі учням, які
успішно склали іспити у пре-
стижні виші України та Євросо-
юзу без додаткових репетитор-
ських занять.

І нині ці випускники вдячні сво-
їм вимогливим викладачам, своєї
рідній школі, яка до ювілейних за-
ходів ще й презентує книжку ви-
кладача української мови та лі-
тератури, краєзнавця Валентини
Коваленко «Літопис Інгулецької
Загальноосвітньої школи І–ІІІ ступе-
нів Білозерської районної ради
Херсонської області», яка цими
днями виїшла друком у Херсон-
ській філії Видавничого Центру
«Просвіта». Книга Валентини Ко-
валенко є результатом багаторіч-

ної дослідницької роботи вчите-
ля, куди вміщено також і спогади
понад 40 викладачів та учнів шко-
ли-ювілярки. У книжці розпові-
дається про досягнення освітян
і випускників школи, які стали
гордістю не лише села, а й усієї
України. Цю величну подію висо-
ко оцінили односельці та почесні
гості школи.

Приємною несподіванкою був
урочистий концерт за участю
солістів Херсонської обласної
філармонії Наталії Фатеевої та
Василя Захарського, знамени-
тої танцювальної пари Ігора та
Ольги Бондаренків, а також сим-
фонічного оркестру «Гілея» Хер-
сонського музичного училища.

На завершення заходу ди-
ректор Інгулецької Загально-
освітньої школи І–ІІІ ступенів
Весельська Олена Миколаївна
запевнила всіх присутніх, що
і надалі дружній педагогічний
колектив школи сприяє на-
данню міцних знань учням, про-
довжуватиме традиції школи,
яка завжди з честю виконувала
завдання, які ставив перед нею
час. Тож побажаймо ушлюбленій
школі-ювілярці мирного неба та
нових звершень!

Олег ОЛЕКСЮК,

голова Правління Херсонського
обласного об'єднання Всеукраїнського
товариства «Просвіта» імені Тараса
Шевченка,
поет, член НСПУ та НСЖУ

ТВОРЧА ЗУСТРІЧ В ОБЛАСНІЙ БІБЛІОТЕЦІ

Учасники зустрічі

10 жовтня у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. А. Тімірязєва відбулася творча зустріч з головним редактором газети «Культура і життя», краєзнавцем, громадським діячем Євгеном Букетом та генеральним директором Національного газетно-журнального видавництва, головою ГО «Кримський центр ділового та культурного співробітництва «Український дім» Андрієм Щекунем.

Газета «Культура і життя» заснована видатним українським письменником, істориком, бандуристом, театральним і громадсько-політичним діячем Гнатом Хоткевичем у січні 1913 р. Це видання пов'язує із сучасною газетою «Культура і життя» не лише співзвучне ім'я, місце видання, мова, а й майже тотожна рубрикація.

Часопис «Культура і життя» висвітлює панораму народної творчості, досягнення літератури і мистецтва в Україні, оточує увагою наших геніїв, майстрів сцени, пензля і пера, дбайливо підтримує юні таланти.

Слово має Лариса СЕНИК

Як і всі видання радянської доби, газету «Культура і життя» називали по-різному, об'єднували і роз'єднували з іншими виданнями, підпорядковували різним установам. Але наразі газета «Культура і життя» святкує свій 105-річний ювілей!

Вітальні слова і щирі побажання ювілярам висловили директор Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва Лариса Сенік, провідний методист, поетеса, депутат Вінницької обласної Ради Жанна Дмитренко, голова обласного комітету профспілки пра-

цівників культури Тетяна Побережна, директор бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського Валентина Біловус, начальник відділу маркетингу та реклами Вінницької обласної філармонії ім. М. Д. Леонтовича Олександр Бойцун, керівник літературно-драматургічної частини Вінницького обласного академічного музично-драматичного театру Світлана Фицайло, викладач-методист Вінницького коледжу НУХТ, координатор культурних заходів

ГО «Центр «Культурна стратегія – XXI», заслужений працівник освіти України Валентина

Лосовська та історик, краєзнавець, архівіст, журналіст, літератур Сергій Гальчак.

МИ ЛЮБИМО «КУЛЬТУРУ І ЖИТТЯ»!

У Вінниці – «Культура і життя»,
У нашій Тімірязівці славетній,
А в нас же для газети є стаття,
Бо й ми до ваших справ завжди
причетні –
Всі наші колективи і майстри,
Бо ми із центру творчості
народної,
Ми ваші, рідні, що не говори,
А творчість в нас –
рікою повноводною:
Фольклорних фестивалів –
несть числа
І виставки, й пленери,
й майстер-класи,
А ще – «Мистецтво кожного
села» –
Отож йдемо за викликами часу.
Скажімо, завтра –
виставка майстрів,
Чудова, ювілейна, сімдесята!
Ми в творчому натхненні
з року в рік,
І як про це замітку не послати?
Таки до вас –
в «Культуру і життя»,

Шановану газету й популярну,
Хоткевичем почату,
легендарну,
Де вир життя
й мистецькі відкриття.
Редактор молодий –
Євген Букет,
Лауреат це й міжнародних
премій,
Це він – культури нашої повпред,
Попереду завжди, на вістрі,
в темі!
І гендиректор тут –
Андрій Щекун.
Вам наш директор шле свої
вітання,
Тетяна Омелянівна Цвігун –
Бажає вам зростання
й процвітання.
Щоб так і завтра,
і на майбуття.
Ми любимо
«Культуру і життя»!

10. 10. 2018 р.

Жанна ДМИТРЕНКО,
провідний методист Вінницького
обласного центру народної творчості

Жанна ДМИТРЕНКО

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем

№ 42 (4821), 19 жовтня 2018 р.

Свідоцтво про реєстрацію КВ № 1026 від 26.10.1994 р.

Засновники: Міністерство культури України, редакція газети

Головний редактор: Євген БУКЕТ

Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498–23–62, cultandlife@gmail.com

Видавець: Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор: Андрій ЩЕКУН

Адреса видавництва: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1

Тел.: +38 (044) 498–23–65

Дизайн та верстка: Сергій ЗАДВОРНИЙ

Поліграфічний комбінат: ТОВ «Типографія "Від "А" до "Я"»

м. Київ, вул. Колекторна, 38/40. Тел.: (044) 563–18–04, 562–28–51

Розповсюдження і реклама:

Тел.: +38 (044) 498–23–64; +38 (097) 111–17–56

Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків,

подає лише авторський погляд. Вміст газети поширюється на умовах ліцензії

СС ВУ 3.0, якщо інше не вказано стосовно конкретного матеріалу.

Передплатна ціна на 2019 р.:

6 місяців – 210,42 грн; 12 місяців – 420,84 грн.

Передплатний індекс: 60969

ISSN 2519-4429

Наклад 5 000

Ціна договірна

© СС ВУ «Культура і життя», 2018

